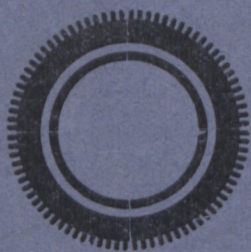

Hind 15 senti

RIIGITEENIJATE HÄÄLEKANDJA

SIDE

RUTSEÜHINGULINE AJAKIRI

NR. 6/7 — 1934

Dr. med.

Elmar Fischer

Tartus, Tähe t. 42, krt. 2

Telefon 703

Kõnetunnid: 9—11 ja 5—7

Kullasepa-, märkide ja
väärtmetallide tööstus

Rudolf Tornius

Tartus, Suurturg 9

Matmise tarbete äri

Joh. Lepper

Tartus, Aleksandri t.

Ferdinand Lepik

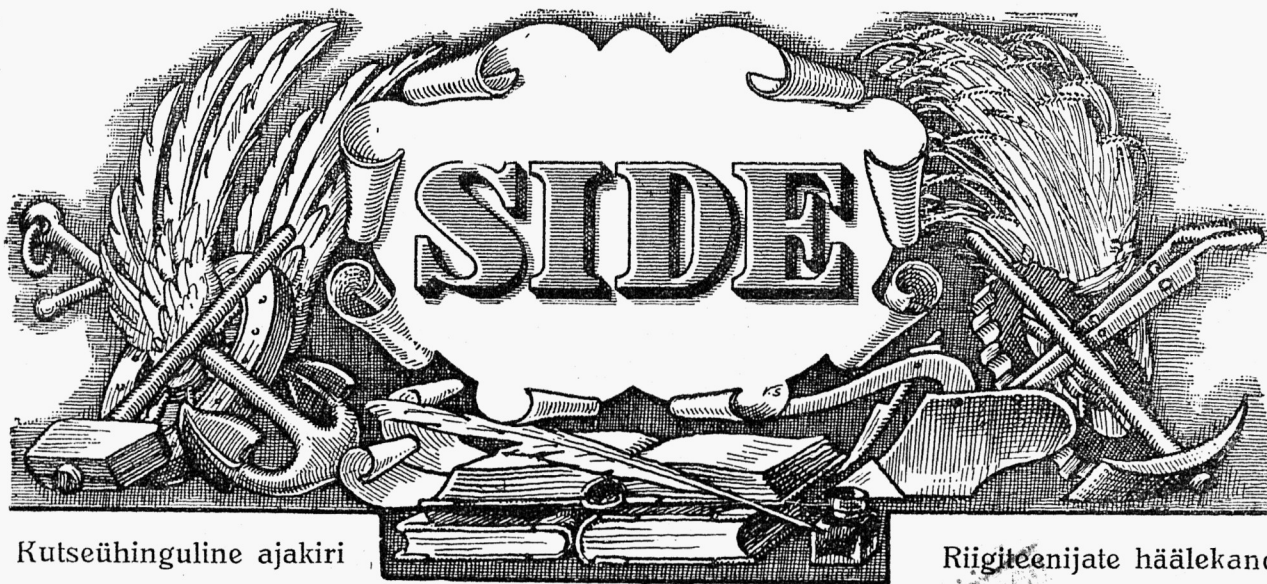
Kella-, kullasepa äri ja
tööstus

Tartus, Promenadi tän. 3. Tel. 31

Soodsaim kellade, kuld- ja
hõbeasjade ostu- ja parandus-
koht. Töö ja kauba eest täielik
vastutus

HINNAD ODAVAD

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälkandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 1.—
Poolaastas . . . . . „ 0,50

Ilmub 1–2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe kättes. Toimetus ja talitus: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balmi keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad

10 senti m/m., veeru laisus.
Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Reskühingu väljaanne.

Nr. 6/7

7. juulil 1934 a.

XI aastakäik

Kas ametnikekoda tulemas?

Keskliidu saadikutekogu nõuab avalikõiguslikku kutseesindust.

Käesolevast „Side“ numbrist leiavad riigi- ja omavalitsusteenijad teate, mis kaugelt suuremale osale neist — kui mitte kõigile! — suureks üllatuseks on. Riigi- ja omavalitsusteenijate kutseorganisatsioonilise praeguse struktuuri juures nende kõrgem esindus — Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskliidu saadikutekogu on oma koosolekul 17. juunil s. a. vastu võtnud otse revolutsioonilise otsuse, mis järgmiselt kõlab: „Saadikutekogu peab tarvilikuks, et riigi- ja omavalitsusteenijate kutseorganisatsioonidele saaks kindlustatud avalikõiguslikud alused ja teenijate kuulmine organisatsioonidesse oleks kohustuslik.“

Kahjuks ei leidu Saadikutekogu otsuses ei neid motive, mis teda sundisid sellise otsuse vastuvõtmiseks, ega ole seal ka lähemalt märgitud, millised ülesanded ja õigused niisugustel avalikõiguslikel alustel asuvaltel kutseorganisatsioonidel oleksid. Meie teada on avalikõiguslikud kutseorganisatsioonid tegutsemas ainult fašistlikus Itaalias ja vist ka kommunistlikul Venemaal on neil teatud avalikõiguslikud ülesanded täita. Rahvussotsialistlikul Saksamaal ametnike kutseorganisatsioonid seni ametlikult siiski veel riigiteenijateks muudetud pole. Igatahes tunneme seni avalikõiguslikke kutseorganisatsiooni ainult diktatuurimaades, meie aga elame praegu demokraatia kindlustamise tähe all! Kuidas sellega sobima peaks kutseühingute riigiteenijateks muutmise idee, seda peaks Keskliit õige pea küll lähemalt selgitama, muidu kipub riigi- ja omavalitsusteenijaile jääma mulje, nagu oleks keegi Keskliidu arvel halba nalja püüdnud heita.

Teisalt kuuleme aga veel imelikumaid

asju. Kõnealoleva otsusega polevat sugugi tahetud väljendada seda, et riigi- ja omavalitsusteenijate pregused kutseorganisatsioonid tuleksid ümber muuta avalikõiguslikul alusel tegutsevaiks, vaid ainult nõuda, et riigi- ja omavalitsusteenijaile loodaks veel uus avalikõiguslikul alusel tegutsev kutseesindus, teiste sõnadega, et loodaks ametnikekoda, nagu on loodud kaubanduses ja tööstuses ning põllumajanduses tegutsevate isikute kutseesindusena kaubandus-tööstus- ja põllutöökoda ja nagu seda nüüd üksteise võidu on rutanud omale nõudma küll insenerid, küll arstid ja ei tea kes kõik veel.

Aga ka selgi juhul, kui see viimane versioon õige peaks olema (kuigi ta end kuidagi ei lase välja lugeda Saadikutekogu ülemaloodud otsuse sõnastusest), tuleb väga tõsiselt kahelda, kas niisugune riigiteenijate osavõtt võidujooksust kutsekodade järgi tarvilik ja otstarbekohane on. Ei tuleks unustada, et paljudki seni tegutsevate kodade liikmed viimaste tegevusest väga pettunud on ja ka kõrvalt-vaatajale ei taha hästi silma hakata need erilised saavutused, mis need kodad oma liikmeskonnale oleksid toonud ja mida need ilma nendeta mitte poleks suutnud saavutada, kuid nende kodade ülalpidamine on siiski maksma läinud miljoneid. Ei tuleks unustada ka seda, et riigiteenijate seisund riigis hoopis erinev on nende ühiskondlike kihtide seisundist, kes omale kutsekodad juba saavutanud või veel saavutada tahavad. Seda viimast asjaolu arvesse võttes näib olevat kahtlane, kas ametnikekoda, kui see ükskord tõesti teoks peaks saama, suudaks riigi- ja omavalitsusteenijate kasuks korda saata sedagi, mis seni tegutsevad kodad on suut-

nud teha oma seljataha koondunud ühiskondlike kihtide kasuks.

Lõppeks tuleks emme küsimuse otsustamist selgusele jõuda, mis selline koda maksma läheks ja kes peaks need kulud kandma. Ei ole vist kahtlust, et seda riigi- ja omavalitsusteenijail enestel teha tuleks ja see arvamine näib välja paistvat ka Saadikutekogu otsusest, sest miks muidu oleks tarvis teha kuulmine sinna kotta sunduslikuks. Meie teame aga väga hästi, kui raske on riigi- ja omavalitsusteenijail oma praegustegi kutseühingute ülalpidamiseks tarvilikke summasid leida: liikmemaksud on niivõrt madalad, et nendest kogutud summad ei suuda kuidagi katta kutseühingute ka kõige elementaarsemaidki tarvidusi. Liikmemaksude tunduvaks tõstmiseks pole aga mingisuguseid väljavaateid, kuna riigi- ja omavalitsusteenijate valdava enamuse tulud seda ei võimalda. Kuidas tahetakse siis nüüd neile peale panna uus lisakoormatus, mis juhtub, kui koda mingisugustki nimetamisväärsset tegevust avaldada tahaks, õige tunduv, igatahes märksa suurem peaks olema, kui senised liikmemaksud. Või oli Saadikutekogu vast arvamisega, et sellise koja asutamise puhul praegused kutseorganisatsioonid üleliigseteks osutuvad ja et sel puhul seni viimaste peale kulutatud summad võiksid minna koja ülalpidamiseks? Sellise arvamise vastu tuleb kõige kindlamalt vaielda! Loodagu see koda milline tahes, üks on kindel, et usaldades oma huvide kaitsmise ainuüksi tema kätte, riigi- ja omavalitsusteenijad vihma käest räästa alla satuksid.

Ei ole kahelda selles, et riigi- ja omavalitsusteenistuse küsimused edaspidi tähelepanelikumad ja põhjalikumad käsitlust nõuavad kui seni, samuti ei tule kahelda selleski, et tarvis on luua üks autoriteetne keskkoh, kus need probleemid leiaksid vajaliku ühtlustuse, kuid kui-

das seda teha, — kas muuta senised kutseühingud avalikõiguslikeks riigiorganiteks või luua nende kõrval või asemele uus avalikõiguslik kutseesindus — ametnikekoda või leida koguni veel mõni muu lahendus (ka selleks on olemas võimalusi), see on hoopis iseküsimus. Igal juhul on aga selge, et enne kui asuda mingile kindlale seisukohale, on tarvis küsimust põhjalikult kaaluda ja selgitada, on

tarvis arvesse võtta iga võimaliku lahendusviisi head ja halvad küljed ning tagajärjed. Nüüd on aga Saadikutekogu vastu võtnud väga kaugelalutava otsuse, ilma et seda lähemalt kaalutud oleks nii Kesklüüdi liikmete poolt kui ka Kesklüüdi endaski, hoopis rääkimata laiade riigija omavalitsuseteenijate masside arvamise küsimisest selle kohta.

Demokraat.

Vanaduse tõttu teenitusest lahkuvad kohtunikud pensioniga kindlustatud.

Riigivanema dekreediga 18. juunist s. a. (R. T. 54—1934.), on maksuma pandud Riigi- ja omavalitsuseteenijate pensioniseaduse täienduseks uus paragrahv 18¹ järgmise sisuga: „Riigikohtunikud, kohtunikud ja kohtu-uurijad, kes lahkuvad ametist vanuse ülemmäära kättejäändmise tõttu ja kes olnud kohtunikude palgaastmetes ettenähtud kohtadel teenistuses vähemalt 12 aastat ja astunud sellesse teenistusse enne 1. jaanuari 1920., kui neil ei ole pensioni õigust muudel alustel, saavad pensioni ühesuurusel määral nendega, kellele makstakse pensioni tabel nr. 1 järgi samapikkuse eestiaegse teenistuse eest, kuid veneaegse teenistuse arvesse võtmisel.“

Põhjustas sellise pensioniseaduse täienduse maksmapaneku asjaolu, et nüüd, kus maksuma on pandud teenistusvanuse ülemmäär, mille kättejäändmisel kohtunikud vabastamisele kuuluvad, vaatamata sellele, kas neil pensioni saamiseks väljateenitud aja järgi õigus on või mitte (s. t. kas nad on vähemalt 25 a. olnud pensioniõiguslikus teenistuses), mõned kohtunikud oleksid sunnitud teenitusest lahkuma ilma pensionita. Niisuguste hulka kuuluvad enamasti vabariigi algaastail advokaaturist jne. kohtuteenistusse astunud vanemad isikud, kellel puudub veneaegne pensioniõiguslik teenistus. Nüüd maksmapandud dekreetseadusega on viimased asetatud ühesugusesse seisukorda nende kolleegidega, kes juba veneajal olid pensioniõiguslikus teenistuses.

Teenistusvanuse ülemmäär maksmapanekuga ülessekerkinud pensioniküsimuste nende vabastatavate kohta, kes pole veel 25 aastat olnud pensioniõiguslikus teenistuses, võib sellega kohtunike suhtes lahendatuks lugeda. Kuid teenistusvanuse ülemmäär pandi maksuma mitte ükski kohtunike, vaid ka teiste riigiteenijate kohta. Ja siin on hoopis suuremal määral isikuid, kui kohtunike hulgas, kes nüüd vabastamisele kuuluvad 65 aasta vanusesse ikka jõudmise tõttu, ilma et nad oleksid õigustatud väljateenitud aja eest pensioni saamiseks. Kõigepealt kuuluvad selliste hulka vanemad metsateenijad, kes endiste erametsade riigistamisega 1920. a. sattusid riigiteenistusse; arvatavasti leidub aga selliseid riigiteenijaid teisteski ametkondades, kuigi meil praegu sellekohaseid andmeid käes pole. Ka nende kohta tuleks maksuma panna umbes analoogiline korraldus selle vahega, et Eesti Vabariigi teenistusse astumise tähtsust peaks olema hilisem. Nii näit. sündis erametsade riigile ülevõtmine ja seega ka nende teenistuses olevate isikute riigiteenistusse astumine pärast 1. jaan. 1920. a. Tsviilametkondade suurem komplekteerimine tööjõududega mitmel alal sündis alles pärast vabadussõja ja demobilisatsiooni lõppu s. t. 1920. a. jooksul, sellepärast võiks siin hilisemaks Eesti Vabariigi teenistusse astumise ajaks visististi arvata 1. jaanuari 1921. a. Muus osas

võiks lahendus olla analoogiline kohtunike suhtes leitud väljapääsule.

Igal juhul aga ei tohiks lubatav olla nende inimeste jätmine nüüd saatusse hooliks, seda enam, et nende hulgas on suur osa väikepalga-saajaid, kellel omale tagavarade kogumine väga raske oli.

Peale selle tuleks aga arvestada sellega, et siin tegemist pole mingisuguse „armuanniga“. Kuigi riigiteenijad maksavad otsekoheksid pensionikapitali-makse alles mõni aasta, on ometigi nende palgade normeerimisel kogu aeg arvesse võetud ka pensioniõigus ja vastavalt sellele ka palgad väiksemad määratud. Sellega on riigiteenijad õieti kogu aeg sunduslikult maksnud pensionimakse ja seepärast

moraalselt täiesti õigustatud nüüd teenitusest kõrvaldamise puhul sel teel kogutud summadest toetust saama. Kui viimaste aastate jooksul teostunud koosseisude vähendamiste puhul tegemist oli enamasti ikka töövõimeliste inimestega, kel ühel ehk teisel teel õnnestuda võis omale jälle ülalpidamisallika leidmine, siis vanusepiiri kättejäändmise tõttu vabastatavatel, — õieti raukadel, pole selleks peamisuguseid väljavaateid, eriti praegusel tööpuuduse ajajärgul. Ja ei tohiks see ka lubatavgi olla, et nüüd veel need vanakesed tööturule aetakse, kus pole tööd isegi noortele täis elujõudu meestele.

Lõppeks võiks küsimuse lahendamisel arvesse võtta veel sedagi, et niisuguste pensionäride kaudu tekkivad riigi väljaminekud ka suured ei saa olla. 60 aastastel enestel pole keskmiselt võttes enam kuigi palju elupäevi järele jäänud. Mõne aasta pärast lahkuvad nad paratamata sinna, kus neil mingit pensioni enam vaja pole. Ka lapsed on neil enamasti juba välja jõudnud sellest east, kus neil isa (või ema) surma järgi veel õigus oleks pensioni saada. Järele võivad ainult jääda lapsed, kuid need on enamikus samasugused raugad, kui pensionärid isegi ja riiki samuti kauaks enam kurnama ei jää.

Kõike seda arvesse võttes ei tohiks teenistusvanuse ülemmäär kättejäändmise tõttu teenitusest vabastatavate riigiteenijate pensioniga kindlustamiseks ülepääsemata raskusi olla.

Nõulakse riigiametnikkonna kvaliteedi tõstmist. Kas madalad palgad võimaldavad selektsiooni?

Riigi siseelu korraldamisel on asutud reformide teostamise teedele. Valitsuse lähemateks kaastöölisteks uuenduste elluviimisel on riigiametnikud. Ametnikkonnast kui ka üksikutest riigiametnikest sõltub riigivalitsemise organisatsiooni hea või halb korraldamine ja funktsioneerimine ja seega rahvateenimine hästi või halvasti. Sellepärast tohiks ka selge olla, et kõrge kvaliteediga ametnikkond ja heade võimetega üksikud ametnikud võivad valitsuse ülesandeid märksa kergemaks teha ja valitsemist rahva heaolu ning rahulolu mõttes aina soodustada, mis madala kvaliteedi juures aga enam kui küsitavaks muutub. Siit tuleb otsida põhjust, mispärast vabariigi valitsus üles on seadnud nõudmise riigiametnikkonna valiku vajadusest. Riigiametnikele esitatakse suured nõudmised: ta peab omama hea hariduse, peab põhjalikult tundma teenistust, peab olema laia silmaringiga ja algatusvõimeline. Kuna meie riik geopoliitiliselt asetseb sarnastes tingimustes, kus alaliselt tihe kokkupuutumine võõr-rahvastega, siis pannakse ühtlasi suurt rõhku ka riigiametnikkude võõrkeelte oskusele.

„Päevalehe“ juhtkirjanik G. M. hindab oma artiklis „Valitsemine“ („Päeval“ 25. V s. a. nr. 112) riigiametnikkonna tähtsust riigivalitsemise autoriteedi seisukohalt järgmiselt:

„Sidet valitsuse ja rahva vahel ei teosta mitte ükski juhtivast kohast juhitud riiklik propaganda, vaid ka riigi ametkondade igapäevane töö. Sellepärast on riigiametnik riigivalitsemise autoriteedi tähtsam algallik. Maailmas on olnud palju vähikuid ministreid, kes oma valitsemise ajal pole jõudnud riiki rappa ajada. Kui aga kuskil riigis riigi-

ametnike enamus on vähiklik, siis seal valitsemine ei või olla korras. Teiste sõnadega, vilets riigiametnik võib valitsemise autoriteeti pikapeale rohkem kõigutada, kui vilets minister. Autoriteetliku ametkonna loomine on seega riigivalitsemise tähtsamaid ülesandeid.“

„Päevalehe“ seisukohti jagab ka Tartu „Vaba Sõna“ juhtkirjanik („Vaba Sõna“ 15. V nr. 106):

„Riigiametnikkond teostab sidet valitsemisevõimu ja rahva vahel. Oma töötulemustega ta ei kindlusta mitte ainult ametalalise masinavärgi korrashoiu, vaid peab kindlustama ka valitsuse ja valitsemise autoriteeti rahva silmis. See omakorda aga püstitab ametkonna komplekteerimisel kategoorilise vajadusega nõude — p a r i m a t e v a l i k u p õ h i m õ t t e.“

Need on sarnased väited ja veenvad argumentid, millele keegi ei saa vastu vaielda, kellel on südamel riigi ja rahva heaolu ja kindlustus. Erakorralised ajad ja erakorraline poliitiline ning majandusline alustik nõuavad valitsuselt äärmisi pingutusi, ja eeskätt häid kaastöölisi, et raskustest üle saada ja riiki ning rahvast ümmikust välja viia. Kuigi eelpoolsiteeritud artiklite autorid ei puuduta kahjuks, kas kogemata või teadlikult, neid eeltingimisi, millest oleneb kõrgekvaliteediga, spetsialiseerunud riigiametnikkonna kaadri loomine, juhib „Päevalehe“ kirjutis siiski väga õietähelepanu sellele, et praegustes oludes just see spetsialiseerumise püüd võib ametnikule koguni muutuda hädahooldikuks. Leht väidab: „Spetsialiseerumine ei tähenda mitte ükski tihedamat kontakti spetsialiseerumise alaga, ta tähendab ühtlasi kontakti kaotamist kõrvaliste aladega. Ametnik, kes spetsialiseerub, paneb kogu oma tule-

vikku, ka perekonna saatuse, ühele kaardile. Mida rohkem ta võõrdub kõikidest muudest elukutsetest, mida vanemaks ta saab, seda rohkem tunneb niisugune ametnik ennast seotuna koha külge. Ta teab, et koha kaotamine võib temale tähendada katastroofi."

Siit peaks tegema järelduse, et ainult suurte nõudmistega ülesseadmisega ei saa otstarbekohaselt lahendada ametnikkude vastumust terves ulatuses. Ei või ju selle vastu seista, kui nõutakse riigiametnikkude valikut, riigiametnikkonna komplekteerimist parematega. Selle nõudmise läbiviimisel ei tuleks mitte aga unustada küsimuse teist külge — nende paremate kindlustust. Kui ehk arvatakse, et haritlaste praegune üleproduktioon lahendab küsimuse iseenesest, siis võidakse ka eksida. Ülikool saadab ju iga aasta välja palju haritud jõude, kes vajavad teenistust. Enamik neist kohtade puudusel on valmis vastu võtma igat kohta riigiteenistuses. Kas nad aga valivad omale elukutseks riigiteenistuse ja kas nad hakkavad selleks spetsialiseeruma, see pole kindel. On vaid küll enam põhjust arvata, et riigiteenistusse astu-

takse ajutiselt ja hädasunnilt seniks, kui mujal avanevad paremad väljavaated. Pretendeeritakse ehk kõrgematele kohtadele, kus parem palk, mis tabub spetsialiseerimise vaeva. Kuid neid kohti on ju meil üpris vähe. Ei saa ometigi pidada riigiametniku tasu Kr. 80—100 kuus sarnaseks ideaaliks, mis ergutab haritud inimest tegevusele, äärmisele jõupingutusele ja püüdmisele, et ennast pühendada terveni ja tagasiööramata sellele teenistusele. Seda võib oodata ainult neilt riigiametnikelt, kes juba aastaid ja aastakümneid on riigiteenistuses seisnud ja kust neil nüüd enam tagasiööramist ei näi olevat, sest nad on muude aladega kontakti täiesti kaotanud ja kõigele muule võõraks jäänud. Kui tunnustatakse, et spetsialiseerunud ametnikkonnas peitub väärtus, mis aitab tõsta rahva silmis valitsemise autoriteeti ja luua vajalikku kontakti valitsuse ja rahva vahel, siis tuleks tõsiselt mõelda ametnikkonna paremale kindlustamisele. See aitaks kindlasti tõsta ka ametnikkonna väärtust ning autoriteeti.

H. Imelik.

Muudatusi metsateenijate õiguslikus seisundis.

Riigivanema poolt dekreedina 16. mail 1934. a. antud Metsaseadus (RT 45 — 1934, art. 398) sisaldab muude seas ka kaks peatükki, mis käsitlevad riigimetsateenijaid ja alalisi metsatöölisi (§§ 119—141 incl.).

Riigimetsateenijad jagunevad selle seaduse järgi endiselt ametnikeks ja vabateenijateks riigi maade ja metsade valitsemise koosseisu kohaselt ühes kõigi neile riigiteenijate liikidele kuuluvate õiguste, kohustuste ja vastutusega, niivõrt kui kõnesolevas seaduses selleks erandeid pole tehtud.

Kõigepealt on Metsaseadusega kindlaks määratud riigimetsateenijate ametisse määramise ja kinnitamise kord. Selle järgi määrab ametisse: a) valitsuse direktori — Riigivanema Põllutöömistri ettepanekul, pärast selle kaalumist Vabariigi Valitsuses; 2) metsaülemad ja neist kõrgema palgaga teenijad — Põllutöömister valitsuse direktori ettepanekul ja 3) metsaülemast vähema palgaga teenijad — valitsuse direktor. See kord on seni praktiseeritud korrast mitmeti lahkuminev ja tohiks sellest parem olla.

Edasi on lähemalt normeeritud ka metsateenistuse astumise hariduslikud ja praktilised ettevalmistuse nõuded. Metsaülema ja teistele võrdsetele ning kõrgematele kohtadele metsaadministratsiooni ja metsatehnilisel alal astumisel on eesõigus kodanikel, kes kõrgema metsateadusliku haridusega ning metsanduse alal nõutavad kogemused omandanud. Objektivist kriteeriumi „nõutavate“ kogemuste hindamiseks pole antud.

Kõrgema metsateadusliku haridusega isikute puudumisel võidakse eelpoolnimetatud kohtadele määrata ka kodanikke, kes omavad kõrgema (muul alal) või keskkoolihariduse ja kes riigimetsateenistuses olnud vähemalt 3 aastat ning vastava koha jaoks omandanud nõutavad metsanduslikud teadmised ja kogemused.

Samuti on eesõigus abimetsaülema ja metsatehniku koha saamiseks kõrgema metsateadusliku haridusega kodanikel; viimaste puudumisel määratakse tähendatud kohtadele kodanikke, kes lõpetanud vähemalt 3 kursust Tartu ülikooli metsaosakonnas ja seal õiendanud kõik prakti-

lised tööd või metsakooli metsniku kutsega või mõne teise sellega võrdseks tunnustatud õppeasutuse või kursuse ja vähemalt 2 aastat olnud riigimetsateenistuses, omandades metsanduse alal nõutavad teadmised ja kogemused. Metsatehniku kohale määramiseks pole 2-a. metsateenistuse nõudmine sunduslik.

Metsnikuks võidakse määrata kodanikke, kes kõrgema metsateadusliku haridusega, metsakooli lõpetanud metsniku kutsega või mõne teise vastava õppeasutuse või kursuse lõpetanud. Sellise metsandusliku haridusega isikute puudumisel võib sellele kohale aga määrata ka isikuid, kes omavad vähemalt kuueklassilise algkooli hariduse ja metsanduse alal nõutavad kogemused ja teadmised.

Lõppeks antakse ka metsavahiks määramisel eesõigus metsakooliharidusega kodanikele; selliste puudumisel võidakse aga sellesse ametisse määrata ka isikuid, kes omavad kuueklassilise algkooli hariduse, vähemalt üheaastase metsateenistuse ning omandanud metsavahi kutse sellekohases komisjonis. Ei leidu aga ka niisuguseid kandidaate, võidakse metsavahiks määrata ka teisi kodanikke, kes omavad metsavahi ametiks tarvilikke teadmisi ja kogemusi.

Enne kõnesoleva seaduse maksma hakkamist ametisolevad metsateenijad jäe-

take endistele ametikohtadele, nende kohta järelikult eelpoolkirjeldatud hariduslikud nõudmised ei maksa; küll tulevad need aga kohaldamisele ametikõrgenduste puhul.

Nende hariduslike nõuete kõrval on aga ametisemääraval ülemusel õigus metsateenistusse võtmisel, teenistuskohale kinnitamisel, samuti aga ka kõrgemale teenistuskohale kandideerimisel nõuda kandidaadilt ametioskuse eksami õiendamist vastava komisjoni ees. Komisjoni koosseis ja tema tegevuskord on lähemalt normeerimata.

Teenistuslaste süütegude ja üleastumiste eest vastutavad riigimetsateenijad ühisel alusel teiste riigiteenijatega. Siiski on ametisemääraval ülemusel õigus asjaajajaid, kantsleiametnikke, metsnikke ja metsavahte, kelle teenistus riigile kahjulik, kes korduvalt rikkunud teenistuskorda, nõudeid ja distsipliini või ametialises tegevuses korduvalt üles näidanud oskamatus ja saamatust, teenistusest vabastada. Süüdlasele tuleb enne seda võimaldada juurdlastmaterjaliga tutvuda ja määratud tähtaja jooksul kirjalikku seletust anda. Selline teenistusest vabastamise otsus peab olema motiveeritud. Viimane nõudmine ühes võimalusega selle otsuse vastu administratiivkohtukorras kaevata, tohiks kindlustada, et valitsuse direktor (§ 120 kohaselt on valitsuse direktor kõnesolevate ametnike ametisemääravaks ülemuseks) seda õigust liiga kergel käel kasutama ei hakka.

Edasi on lähemalt normeeritud metsateenijate majanduslik seisukord, neile antavad naturaaltasud, palgamaade kasutamine ja sellest tekkivate küsimuste lahendamine teenistusvahekorras lõpetamise puhul.

Märkida võiks siit, et metsaülem, tema abi, metsnik, asjaajaja ja metsavaht saavad riigi poolt tasuta korteri ühes kõrvalruumidega; pole võimalik seda neile anda, maksetakse neile korteriraha tegevliku üüri suuruses, kuid mitte üle 20% saadavast palgast. Samuti varustatakse riigimetsateenijad vormiriietega ja laskeväistadega tasuta, kui selleks eelarve korras lubatakse krediiti.

Lõpuks on Metsaseadusega võimaldatud anda riigimetsateenijatele ka autasusid. Nimelt võib valitsuse direktor eeskujuliku ja laitmatu teenistuse eest metsnikkudele ja metsavahtidele anda kiituskirju ning avaldada tünu valitsuse käsu kirjas. Põllutöömistril on õigus valitsuse direktori ettepanekul pikemaajalise laitmatu ja hoolsa teenistuse või eriliste teenete eest metsa alal määrata riigimetsateenijatele ühekordset autasu metsamaajanduse kapitali summadest.

Autasu suurus pole seadusega lähemalt normeeritud.

Riigi- ja omaval.-teenijate Keskliidu saadikutekogu otsused.

17. juunil k. a. peeti Tallinnas riigi- ja omavalitsuseteenijate Keskliidu saadikutekogu koosolekut. Koos oli 26 esindajat 14. organisatsioonist.

Juhatuse aruanne 1933. a. kiideti heaks. 1933. a. rahaline aruanne kinnitati tasakaalus Kr. 1159.31, jäägi juures Kr. 22,19. 1934. a. liikmemaksuks määrati Kr. 30 saadikult ja eelarve võeti vastu tasakaalus Kr. 1100. Ühtlasi anti juhatuse õigus tarbekorral kasutada kapitali reservist Kr. 500 üldisteks organisatsioonilisteks kuludeks.

I. Otsused tasude küsimustes.

a) Korduvalt asetleidnud riigi- ja omavalitsuseteenijate tasude kärpimised, krooni vääringu ümberhindamine ja elukalliduse tõus on asetanud riigi- ja omavalitsuseteenijaskonna, eriti väiksemalpalgalised ja perekondadega teenijad, raskesse seisukorda.

Sellest välja minnes on hädavajalik ära kaotada riigi- ja omavalitsuseteenijate tasude kärpimised.

Tasude kärpimiste kaotamine on õigustatud ka välja minnes üldisest rahva-

majanduse huvide seisukohast, kuna see tõstab siseturu ostujõudu, mille ekspordi tagasimineku tõttu on äärmiselt suur tähtsus, eriti põllumajanduse toodete turustamisel.

b) Saadikutekogu peab tarvilikuks, et riigi- ja omavalitsuste ehituspoliitika tähtsamaks eesmärgiks oleks riigi- ja omavalitsusteenijate varustamine odavate ja tervishoiu nõuetele vastavate korteritega.

Samuti peaks riigi- ja omavalitsusteenijaile võimaldatama soodsail tingimustel riigi- ja omavalitsuste maadest ehitus-, aia- ning eluaseme krunte ja elamute püstitamiseks odavaprotsendilist pikaajalist laenu, mis mitte üksi ei aitaks parandada teenijaskonna majanduslikku olukorda, vaid looks eeldused kindlama kodu rajamiseks.

d) Saadikutekogu tunnistas tarvilikuks riidevarustuse kandmise aluste ja arvestamise ühtlustamist kõikide ametkondade vahel.

Ühesuguse tööalalise iseloomuga teenijate riidevarustuse kandeajad ja kvaliteet tulevad ühtlustada. Riidevarustuse andmist laiendada ka neile ametaladele, kus vormi kandmine teenistusekohuste täitmisel tarvilik.

e) Saadikutekogu peab tarvilikuks, et perekonna abiraha saaks üle riigi ühtlustatud ja abirahasajate hulka võetud Raudtee Ehitusameti päevatöölised.

f) Saadikutekogu teeb Keskliidu juhatusese ülesandeks samme astuda selleks, et nais-riigiteenijaile saaks makstud perekonna abiraha juhul kui naisteeniija mehe teenistus erateenistuses ei ületa normi, mis on maksev perekonna abiraha maksimil riigiteenijate kohta.

g) Saadikutekogu peab tarvilikuks, et teenijatele, kellele on nähtud priikorter, selle mitteandmise puhul maksetakse korteriraha 20% palgast, vaatamata sellele, kui palju teenija tegelikult korteri eest maksab.

h) Saadikutekogu peab tarvilikuks, et esimesel soodsal juhul ette võetaks riigiteenijate palgareidli ümberkorraldamine eesmärgiga, et võrdsete ülesannete juures palgad ametkondade vahel oleksid ühtlased.

II. Otsused sotsiaalkindlustuse alal.

Pension:

a) Saadikutekogu teeb Keskliidu juhatusese ülesandeks juhtida Vabariigi Valitsuse tähelepanu asjaolule, et kuna rõhuv enamuse riigi- ja omavalitsusteenijast saab tasu kaugel alla elatismiinumini, siis on endistest väiksema palga saajast pensionäride pensionid äärmiselt madalad ja ei võimalda kõige tagasihoidlikumatki äraelamist. Seda arvesse võttes, on tarvilik pensioni kärpimiste kaotamine.

b) Ühtlasi saadikutekogu teeb Keskliidu juhatusese ülesandeks esimesel soodsal võimalusel samme astuda selleks, et maksimaalset pensioniseadust, mis oleks ühtlane kõigi riigi- ja omavalitsusteenijaile, juure arvatud õpetajad ja kaitseväelased.

d) Samuti on vajalik, et pensioni määramisel arvesse saaks võetud vene ajal erametsateenistuses Eesti Vabariigi territooriumil teenitud aeg ja raudtee veduring rongiteenijail kilomeetirahad.

e) Saadikutekogu peab tarvilikuks, et neile riigiteenijaile, kes 65 a. vanaduse ülemmäärat kätte jõudmisel teenistusest vallandatakse ja kes pole pensioniseaduses ettenähtud miinimumi (25 a.) välja teeninud, kuid Eesti riigi teenistuses olnud vähemalt 10 aastat, saaks vastavalt kompensatsioon määratud.

Arstiabi.

Viimaste aastate jooksul Riigiteenijate arstiabiandmise korralduses ettevõetud kitsenduste tagajärjel on küll otseselt vähenenud riigikassa väljaminekud ja on saavutatud rahaline efekt, kuid see on sündinud arstiabitavitaja tervise arvel.

Seda arvesse võttes, peab saadikutekogu tarvilikuks, et riigiteenijate arstiabiandmise korraldus rajatakse kindlustuskassa süsteemile saadikutekogu poolt 1932. aastal aktsepteeritud põhimõtete alusel. Kuni kindlustuskassa ellukutsumiseni on äärmiselt tarvilik praegustes arstiabiandmise korraldustes ette võtta muudatus, mis võimaldaks teenijaile tasuta ravi haigemajas.

III. Otsused õigusliku korra alal.

a) Saadikutekogu peab tarvilikuks, et distsiplinaarvõimu struktuur saaks rajatud kollegiaalsuse põhimõttele ja võimaldaks teenijaskonna esindajaile osa võtta süüteo arutamisest ja karistuse määramisest.

b) Saadikutekogu teeb Keskliidu juhatusese ülesandeks astuda samme selleks, et ülemäärased teenijad alalise iseloomuga töökohtadel saaks arvatud määraliste koosseisu. Samuti tuleks teenijate liigitamine vabateenijateks ja ametnikkudeks kaotada, kindlustades kõigile riigiteenijaile ametniku õigused.

d) Saadikutekogu leiab, et vaimse töö tegijate tööaeg, vaatamata teenistusekohale, peaks olema ühtlane.

IV. Otsused organisatsioonilistes küsimustes.

a) Saadikutekogu konstateerib, et riigi- ja omavalitsusteenijate kutseorganisatsioonide tegevuse ühtlustamiseks ja tagajärjerikkama töötulemuse saavutamiseks on äärmiselt vajalik: 1) koondada kõik

ülemaaliselt organiseeritud kutseorganisatsioonid Keskliidu ümber, otsides seejuures võimalusi väiksemate territoriaalkoondiste liitumiseks ülemaalisteks koondisteks, 2) luua pidev kontakt teiste palgateenijate kutseorganisatsioonidega, kes taotleavad samu sihte, 3) liikmemaksud ühtlustada, viies need maksimumini, 4) luua ülemaaliste kutsekoondiste keskuste juure tagavarafondid, kust tarbekorral abistatakse kannatada saanud liikmeid, 5) ülemaaliste kutseorganisatsioonide keskuste ja veel enam Keskliidu juure ametisse seada palgaliised kutsesekretärid, 6) riigi- ja omavalitsusteenijate kutseajakiri või häälekandja muuta nädala-ajakirjaks, kohuseks tehes kõigile kutseorganisatsioonidele, kes on Keskliidu liikmed, ajakirja rahaliselt toetada maksimaalselt, 7) ajakirja toimetajale maksta ajakohast tasu vastavalt tegelikule tööle.

b) Saadikutekogu peab tarvilikuks, et riigi- ja omavalitsusteenijate kutseorganisatsioonidele saaks kindlustatud avalik-õiguslikud alused ja teenijate kuulumine organisatsioonidesse oleks kohustuslik.

Keskliidu juhatus moodustati 14 liikmeline, koosseisus: Spreng, Pipar, Kahlberg (mets); Kallman, Feldmann, Mihels (post); Rutnik, Lepik, Einardt (raudtee); Hermann — põllumin.; Klausen — maanteelased; Nerrep, Kase — Tallinna riigi- ja omav. teenijad; Grüntal — vee- teede valitsus.

Revisjonikomisjoni valiti Teras, Holm, Raamat.

Juhatusese koosolekul 26. VI. võeti ette ametite jaotus ja valiti:

Esimeheks Rutnik, abiesimeesteks Feldman, Grüntal, Kallman, sekretäriks Pipar, abisekretäriks Kase ja laekuriiks Mihels.

65 aastat riigiteenija vanaduse ülemmäär.

Riigiteenistuse seadus oma senises redaktsioonis ei sisalda määrust riigiteenijate vanaduse ülemmäärat kohta; temas on vaid tähendatud, et ametnik peab vähemalt 20 a. vana olema. Selle tõttu mõneski asutuses teenisid edasi õige kõrgesse vanusesse kuuluvad isikud, ehkki nende vaimlised ja füüsilised võimed enam ei suutnud võistelda noorematega. Kuigi Riigiteenistuse seaduse § 40 ülemmäärat õiguse annab niisuguse pensioni väljateenitud isiku ametist vabastamiseks, ei tahtud, nagu tegelik elu näitas, seda võimalust tihti kasutada. Sellepärast on avalikkuses juba ammu ja korduvalt avaldatud arvamist, et tuleks fikseerida riigiteenijate vanaduse alammäärat kõrval ka selle ülemmäär, nagu see mitmes välisriigis tarvilik on. Eriti kerkis see küsimus päevakorrale igakordset suuremalatuslikkude koondamiste puhul. Selle peale vaatamata seisid küsimus seni lahendamata. Alles nüüd Riigivanema poolt 9. mail s. a. antud Riigiteenistuse seaduse § 39 muutmise dekreediga (RT 42 — 1934, art. 366) on kindlaks määratud, et ametniku vanaduse ülemmääraks on 65 aastat; selle vanaduse kätte jõudmisega tuleb ametivahekord temaga lõpetada.

Kahjuks ei ole aga selle normi maksmapanekuga paralleelselt maksmat pandud pensioniseaduse muudatus, mis võimaldaks selles korras ametist vabastatud isikule pensioni maksmist ka sel puhul, kui tema ei peaks olema välja teeninud pensioni saamiseks vajalikku alammäärat — 25 aastat ja ka tema tervislik seisukord

veel niisugune pole, mis võimaldaks temale pensionile mineku laiguse tõttu. Sellepärast on karta, et vanaduse ülemmäärat maksmapanek tema praegusel kujul mõndagi riigiteenijat õige raskesti tabada võib. Nii näiteks on metsateenistuses terve rida endiseid cramsateenijaid, kellele seda erateenistuse aega pensioniõigusliku teenistuse arvesse ei võeta (kuigi riigiteenijate kutseorganisatsioonid seda püsivalt on nõudnud) ja kel selle tõttu veel kaugelki pole 25 pensioniõiguslikku teenistusaastat seljataga, kuigi nad praegu õige kõrges vanaduses on. Selliseid riigiteenijaid ja nende perekondi ähvardab nüüd tõsine hädaoht jäädavalt ilma pensionita jääda, kui kiires korras vastavaid muudatusi ette ei võeta ka pensioniseaduses.

Teised Riigivanema dekreediga tehtud muudatused Riigiteenistuse seaduse § 39 on redaktsioonilist laadi. Nii on välja jäetud ametivahekorra lõpetamise võimalus § 34 korras (RS § 39 p. 2c senises redaktsioonis), kuna see paragrahv üldse ei käsita ametivahekorra lõpetamise küsimust. Täielikumalt ja selgemini on redigeeritud ka ametivahekorra lõpetamine § 35 alusel.

Muudetud paragrahvi täpne redaktsioon on järgmine: § 39. Ameti vahekord lõpeb:

- 1) surma läbi;
- 2) distsiplinaarkorras vastavate seaduste järgi;
- 3) seadusejõusse astunud kohtuotsuse järgi;

4) ametisemäärava ülemuse kirjaliku otsusega:

a) oma soovil igal ajal peale ühekuulist ülesütlemist või ülemuse loa ka varemalt;

b) parandamata haiguse pärast, kui see ametikohuste täitmist takistab;

c) §§ 12, 17, 40 ja 42 ettenähtud juhtudel;

d) Eesti kodakondsusest lahkumisel;

e) kui ametnik avaldab § 35 ettenähtud tegevust ilma ülemusele teatamata või ülemuse keelu vastu;

f) 65 aastase vanuse kätte jõudmisel.

Postiteenijate kutseühingu Keskjuhatus tegevusest.

I. Suvilate ruumidest.

Tänavu oli soovijaid puhkekodudes rohkem kui möödunud aastail. Tähtajaks sisseantud soovijaid sai ruumide andmisel rahuldada N.-Jõesuus täiel määral ning Haapsalus juuni ja augusti kuudel, kuna juuli kuuks oli Haapsallu rohkem soovijaid kui ruume. Keskjuhatus eesõigustas neid, kes võtavad mudavanne ning kes esitasid selleks tõendused kui ka neid, kes enne pole ruume kasutanud.

Praegu on augusti kuus veel vabu ruume nii Haapsalus kui ka N.-Jõesuus. Juuni II poolel oli ka Haapsalu täis. N.-Jõesuus oli ka juunis vabu ruume.

Elvas on üüritud ruumid mitmest majast. Ruume üürib ja valitseb Keskjuhatus volitusel Kutseühingu Tartu osakond. N.-Jõesuus on majahoidjaks postiljon *Johan Bitsch*, telef. 24. Haapsalus on majahoidjaks *meh. Treiman* (endine), telef. 129.

II. Kongressi otsuste elustamisest.

a) Tööpäeva pikkusest oli keskjuhatus esindajatel postivalitsuse direktoriga läbirääkimine. Esindajad palusid kongressi otsuse kohaselt kalkuleerida töönormid 7-tunnilise tööpäeva alusel, põhjendusega, et teistes riigiasutustes on tööpäev 7-tunniline.

Direktor ei olnud nõus sellega, et normid kalkuleeritaks 7-tunnilise tööpäeva alusel, öeldes, et praegu olla tööpäev tegelikult ikkagi 7-tunniline; usub, et praeguste normide alusel saab läbi 7-tunnilise tööpäevaga, kuid selle juures tuleb vahest 2 või 3 korda päevas tööl käia.

Olles küsimust koosolekul igakülgsest kaalunud, otsustas keskjuhatus seniks kui kuskil ekspluatatsiooni alal tööpäev veel 8-tunniliseks pole tehtud, selles küsimuses jääda äraootavale seisukohale. Osakondadele saadeti sellekohane ringkirj, milles toodi keskjuhatus otsuse üksikasjalisem põhjendus ning paluti osakondi teadustada, kas kuskil on praegu tööpäev tegelikult 7-tunniline.

b) Lihtkirjades rahasaatmise keelu asjus saatis keskjuhatus postivalitsusele kongressi otsuse kohaselt märgukirja, paludes lihtkirjades rahasaatmine täiesti ära keelata ja lihtkirjast rahakadumise kaebustele mitte reageerida. Postivalitsus vastas, et rahasaatmine lihtkirjas p. m. § 332 alusel on keelatud. Selle vastu eksijaid karistatakse kahekordse postimaksuga. Kuid kaebustele mittereageerimisega postivalitsus ei nõustu, sest see oleks rahva huvide vastane.

c) Rüdevarustuse asjus saadetud märgukirjale sai Keskjuhatus postivalitsuselt järgmise vastuse:

1) Töömantleid ei saa õmmelda kasvu järgi. See on tööriie ning kuna töökohade ametnikud sagedasti vahetuvad, siis võib kasvu järgi õmmeldud töömantel uuele teenijale kõlbmatuks osutuda. Töömantleid õmmeldakse praegu 3 suurus. Praeguse mooduse juure jääb postivalitsus ka tulevikus.

2) Rüdevarustuse krediidi suurendamise ettepanekuga ei saa postivalitsus

esineda, sest praegu igasuguseid krediite just vähendatakse. Postivalitsus on veendunud, et praeguse kvaliteediga antav rüdevarustus peab vastu määratud kandeaaja ja seepärast pole tarvidust rüde kvaliteeti tõsta. Kui rüde kvaliteet tõstetakse, siis kerkib loomulikult üles ka rüdevarustuse kandeaaja pikendamise küsimus.

3) Ametnikele, kes käivad lümidel kõrveldamas telefoni rikkeid, ei ole võimalik vormivarustust anda. Surnaseid rikkete parandamisi on võrdlemisi vähe. Kus rikkete parandamise arv suur on, seal antakse postival. poolt tööriided.

4) Vaba rätsepa valikut annab postivalitsus järgmistel tingimustel: Vaba rätsepa juures ei või vormivarustuse valmistamine kallimaks minna, kui see on üldise rätsepa juures.

Rüde antakse välja sellele rätsepale, keda teenija on valinud. Raha maksetakse välja rätsepale, mitte teenijale.

5) Kergest rüdest suvekuu andmise vastu ei ole postivalitsus millalgi olnud. Seni pole ükski teenija soovinud suvekuube saada.

Direktor (allkiri)

d) Postiljonide töönormide asjus saatis keskjuhatus postivalitsusele märgukirja, paludes et ühe kilomeetri peale arvestataks 100 tööühikut, praeguse 80 ühiku asemel, sest praegune arv (80) on liig väike, ta tingib päevase töönormi täissäämiseks liig pikki käike, mida inimene suudab vaid noorusaastatel ja mis kaua aastaid käies mõjub tervisele halvavalt. Praegu käivad postiljonid mõnes kohas üle 20 kilomeetri päevas ja see on liigne, samuti on 5 klm. tunni kohta liig palju, sest postiljonil on kandam seljas ja kõnniteed on sageli kas libedad, porised või tuisanud.

e) Ameerikast saabuvate lihtkirjade väljastamise asjus saatis keskjuhatus kongressi otsuse kohaselt postivalitsusele märgukirja, paludes neid väljastada tähtkirjana ning vastavalt ka normeerida.

III. Mitmesugust.

1) Teatavasti on atesteerimise korras ette nähtud, et atesteeritakse selle töökoha järele, kus teenija vähemalt 3 kuud vahenditult töötanud. Tartus atesteeriti aga üht postiljoni sorteerimise mõõtmise andmete alusel ja need andmed osutusid nõrgaks sellepärast, et postiljon oli sellel kohal liig vähe aega töötanud. Postiljon pööras palvega Keskjuhatus poole. Keskjuhatus saatis postivalitsusele märgukirja, paludes korraldust teha, et atesteerimine sünniks postivalitsuse eeskirjade kohaselt.

2) Tehnilise ühingu koostöö ja liitumise asjus läbirääkimisi pidama volitati J. Koff ja A. Grünberg,

3) Hollandis, Arnhemis korraldatakse rahvusvahelised esperanto kursused 2.—12. juulil, millest võivad osa võtta kõikide maade posti- t. t. teenijad ja nende perekonnaliikmed. Kursusi juhatab härra Cseh, osamaks 7,5 floriini.

Sekretariaat.

Töö probleem.

Modern sotsiaal- ja majanduselu oma konstitutsioonilt ja olemuselt on rajatud tööprintsibile. Seda tõesiasja ei muuda sugugi meie ühiskondlike kihtide kirju koostis. Praegusel ajal peab igaüks oma tööd tegema. Arusaadavalt on mõeldud siin töö sõna üldises mõttes — töö kui vastand tegevusetusele. Sellega ei ole muidugi tahetud öelda, et tänapäeva ühiskonnas ei ole elemente, kes tööd ei tee või ei tarvitse seda teha. Üldiselt aga elame meie praegu töö ajajärgus ja mida kaugemale sammub tööstuse arenemine, seda tähtsamaks muutub töö.

On väga õpetlik vaadelda tööd kui sotsiaalse elu faktorit ühenduses siit tekkinud probleemidega.

Ajaloo vältel on töö tähtsuses ja hinnangus, organisatsioonis ja korralduses suuri muutusi toime tulnud. Ta on annud elule olude ja tingimuste kohaselt mitmesuguse sisu, võimu ja jõu vahekordi muutnud ja ümber kujundanud.

Vanal ajal töö ei olnud au sees, veel rohkemgi — temale suhtuti kui millelegi alandavale. Töö ei vääri vaba inimest — nii lausuv tolaeagne filosoofia. Kehaline töö lasus täielikult orjade õlgadel ja sellepärast hinnatigi teda madalalt ja põlati. Alles ristiusu levinemisega sündis ümberhinnang. Selles mõttes õpetas ristiusuline keskaeg, et palumine ja töö tegemine on inimese ülimad vourused.

Keskaja sotsiaalelul oli oma eriline ühiskondlik alus, mille jäänuseid meie ka veel uemas ajas leiame. Kõigepealt tuleb

mainida pärisorjust, siis — tsunftide tekkimist ja arenemist. Majanduslikult oli keskaeg naturaalmajanduse ajajärk, kus varade vahetamine sündis ilma vahetalihtajateta. Ainult tööd loeti väärtuste kujundajaks. Kuid töö ei olnud mitte vaba. Maatöö oli rajatud sundusele, sest et pärisorjad ei olnud mitte vabad töölised, vaid feodaalhärrade omandus. Ka linnas ei olnud töö vaba: see oli koondatud tsunftidesse. On õige, et selle läbi oli tööturg organiseeritud ja majanduskriisid välditud, kuid vaba pääs töö juure oli takistatud. Edaspidisel tsunftide arenemisel tekkisid kuritarvitused, kuna tsunftid endale igasuguste võtetega püüdsid kindlustada eesõigusi. Tekkis olukord, mis võrdne oli tõelikule korruptsioonile. Tsunftid muutusid ebakõlblikeks ja takistasid edaspidist majanduselu arengut.

On väga huvitav vaadelda, kuidas ühiskondliku elu objektiivsed tendentsid läbi murravad — praktiliselt ja teoreetiliselt ühel ja samal ajal. Meie mõistame selle all töö probleemi sel ajajärgul, millest siin jutt on.

Majanduselu läheb oma teed edasi, areneb ja võtab oma alla järjest suurema ruumi. Vajadused kasvavad ja mitmekesistuvad. Käsitööst enam ei jätku, masin kerkib esile ja ühiskonnas hakkab läbi lööma arvamine, et tsunftid on oma aja ära elanud. Teiste sõnadega öeldud — tekib vaba töö probleem. Just siin ongi majanduslikul liberalismil oma suured ajaloolised teened.

Vaba töö! Töö olgu vaba põllumajanduses, töö olgu vaba tööstuses! Mõlemates tööharudes nõuti üldiselt — s. o. rahvamajanduse huvides ühelt poolt ja töötajate huvides teiselt poolt töö vabaks laskmist. See oli võitlus vana ja uue korra vahel, mille eesmärgiks oli töö probleemi reguleerimine. Tekkis vanade vahetuste revideerimise vajadus tööpuuduse suhtes. Vana üleulatud seisukord ei vastanud enam uutele nõudmistele ja uutele soovidele. Soovitatav uus pidi valutama teoriasse, millest pidi arenema majanduspoliitika uus süsteem. Majanduslikes asjades on praktika peaaegu ja majanduspoliitika on see esmajärguliselt tähtis. Selle põhimõtte järele talitas ka vaba natsionaalökonoomia isa A. Smith, kes tööjaotuse tähtsust ühes nõelavabrikus praktiliselt tundma õppis ja viimaks tööjaotuse teooria löi, millele baseerubki majanduslik liberalism.

Oma vaatluste põhjal A. Smith tegi kindlaks, kuivõrt kasulik on tööjaotus. Aga tema arenemine on ärarippuv turu mahust: mida suurem viimane, seda enam võib areneda tööjaotus. Siit järgneb kaubanduse vabadus, järgneb tsunftide kõrvaldamine ja vaba töö arendamine. Nii saab töö vabadus majandusliku liberalismi ja individualismi hüüdsõnaks. Vaba töö mõju ühiskondlikus elus, tema tähtsus ja kui inimeste ühiselu ning ühistöö faktori hinnang — need ongi need põhjused, millele järele meie peame vaatama majandusliberalismi ja -individualismi.

Liberalism läheb välja põhimõttest, et looduses olevat huvide kooskõla. Peale selle arvab ta, et inimeste enesealhoiu tungist, mis avaldub enesekasupidikkuses, küllalt jätkub selleks, et sundida inimesi tööd tegema. Kuna kõik inimesed egoistlikud on ning enese alahoitu tung sunnib neid tööle, siis järgnevad sellest, et vaba töö süsteemi juures kõige paremini inimese eest hoolitsetud olevat, sest et looduses valitseb ju huvide kooskõla. Selle õpetuse järele ei või üldse olla töö- ja sotsiaalküsimusi. Senikaua kui riik ei sega ennast majanduslikes küsimustes

ja asjadele vaba käigu annab — olevat iseenesest kõik kõige paremas korras. Vabalt asju arendada lasta olevatki kõige targem riigi poliitika. Siin on väga selgesti asetatud tööprobleem ja ühtlasi ka kohe lahendatud. Vaba töö ja vaba kaubandus kindlustavat sisemise ja välise rahu.

Nende põhimõtete teostamine ei ole aga kuskil toonud loodatavat õnnistust. Idee vabast konkurentsist kui majanduselu regulaatorist juba põhiolemuselt ei ole õige sellepärast, et kuigi võistlejad juriidiliselt on üheõiguslikud, ei ole nad harilikult majanduslikult võrdselt tugevad. Võtame näiteks töölepingu sõlmimise. Tööandja ja töövõtja võivad küll mõlemad vabalt sõlmida kokkuleppe, kuid igale ühele on selge, et see juriidiline üheõiguslus taganeb majanduslike motiivide ees: erakapitalistlikus majanduslikus korras on tööline suuremalt jaolt sunnitud leppima tööandja poolt dikteeritud tingimustega. Selleks sunnib teda nälg. Hoopis teistsugune on tööandja seisukord.

Peale eelpooltoodu on vaba konkurents sünnitanud anarhia valmistamises. Selle tagajärjel tekivad korduvad majanduskriisid ühes tööpuudusega. Ennemalt oli neil kriisidel kohalik ulatus, praegu aga ägab kogu maailm üldise majandusliku kriisi all. Ikka laiemalt on maad võtnud arvamine, et liberalistlik majandus-süsteem on oma aja ära elanud ja tema asemele peab astuma plaanimajandus. Missugusel teel ja missuguste meetoditega see peab sündima, see on iseküsimus.

Tööprobleemi praktiline lahendamine ei ole mitte ainult majandusliku tähtsusega. Temal on ka kõlbline tähtsus, kuna brutaalne egoism tuleb asendada üldkasulikusega, mille aluseks peab olema ühiskondlik solidariteet. Ühiskonna liikmeid ei tule mitte käsitada kui ilma mingisuguse siduvusega individuumide, kelle võimeid võib ainult egoism liikuma panna. Ühiskonna liikmed peavad olema kantud ühtekuuluvuse ja inimlikkuse tunnetest. Neid omadusi võib kutsuda esile ja arendada uus ajakohane töö organisatsioon.

kestusega) kõigil V järku kuuluvail, s. t. kuni 90 kr. (incl.) kuus palgasaajail kõigest kr. 2.— päevas ja IV järku kuuluvail, kust nüüd XI palgastmesse kuuluvad eraldati, s. t. palgasaajail 100—140 krooni (incl.) kuus — endiselt kr. 2.50 päevas, kuigi neile keegi võõrastemajas odavamalt öökorterit ei anna, kui XI palgastmesse kuuluvaile riigiteenijatele, sest ülemaloodud hind kr. 2—3.— võõrastemaja numbri eest päevas, on mada-laim, mis meil üldse esineb; alla seda pole vist kuski Eesti linnas võimalik võõrastemajas korterit saada. Oleks sellepärast õiglane olnud revideerimisele võtta ühetasaselt kõigi riigiteenijate päevarahade normid.

Uue jaotuse järgi seega jagunevad riigiteenijad ametsoitude tasude suhtes palga suuruse järgi järgmistesse järkudesse:

I järk: palgasaajad I palgaastme (kr. 350 kuus) järgi ja kohtunikud 1.—2. palgaastmes;

II järk: palgasaajad I-a—IV palgaastme (kr. 340—280) järgi ja kohtunikud 3.—6. palgaastmes.

III järk: palgasaajad V—XI palgaastme (kr. 260—155) järgi ja kohtunikud 7.—12. palgaastmes;

IV järk: palgasaajad XII—XVI palgaastme (kr. 140—100) järgi ja

V järk: palgasaajad XVII—XXII palgaastme (kr. 90—60) ja alla XXII palgaastme järgi, riigitoilised ja ajateenijad sõdurid.

Päevaraha makstakse lähetatule nendes liikides vastavalt lähetuse sihtkohale ja lähetuse kestusele järgmiselt:

	I järk kr.	II j. kr.	III j. kr.	IV j. kr.	V j. kr.
I liik (linnadesse ja alevitesse kuni 15 p. kestusega);	5.—	4.—	3.50	2.50	2.—
II liik (maale kuni 15 p. kestusega);	3.75	3.—	2.50	1.80	1.50
III liik (linnadesse ja alevitesse üle 15 p. kestusega);	2.50	2.—	1.75	1.25	1.—
IV liik (maale üle 15 p. kestusega).	1.60	1.30	1.20	—,80	—,70
V liik (sõidud oma ametitegevuse piirkonnas): III liigi normide järgi või V. V. poolt määratavate summade suuruses.					
VI liik (sõidud välismaale): Normide järgi, mis määratakse V. V. poolt iga välisriigi kohta.					

Riigikontrolli revidentide päevarahasid suurendati.

Riigi eelarve tasakaalustamise, eramajanduse korraldamise ning tööpuuduse vastu võitlemise seaduse § 2. alusel on Vabariigi Valitsus neil päevil pannud maksuma Ametsõitude tasu määruse muutmise määruse. Muudetud on nimetatud määruse §§ 2. ja 4.

Paragrahv teises ettevõetud muudatus seisab selles, et XI palgaastmesse (s. t. palganormiga kr. 155 kuus) kuuluvad riigiteenijad on ametsõitude tasude suhtes viidud IV järgust üle III järku. Selle tõttu suureneb nende päevarahade norm I liigis (s. t. sõitude puhul linnadesse ja alevitesse kuni 15-päevase ettenähtud kestusega) kr. 2.50 pealt kr. 3.50 peale, II liigis (s. o. sõitude puhul maale kuni 15-päevase ettenähtud kestusega) kr. 1.80 pealt kr. 2.50 peale. Umbes samas vahetuses suurenevad nende päevarahad ka teistes liikides. Põhjendatakse seda muudatust sellega, et XI palgaastme riigiteenijad, kuhu kuuluvad muuseas osa poliit-seikomissare, teedekapitali ja riigikontrolli revidendid, olid seni, kuuludes IV järku, sunnitud sõitma raudteel kolman-

das klassis. Peale selle revidendid viibivad pikemat aega lähetustel peamiselt linnades. Nende päevarahade senine norm (kr. 2.50 päevas) on osutunud aga tegelikkude kulude katmisel linnades väheseks, sest üksi öökorterit hankimiseks võõrastemajas kulub 2—3 krooni. Sellepärast pole mõeldav ega otstarbekohane lubada püsida olukorral, kus revidendid peaksid saadavale päevarahale maksuma juure või hakkama sobitama soodustusi ööbimistel.

Muidugi on see kõik väga õige ja põhjendatud, kuid ei tuleks unustada, et ametsõite teevad mitte üksi riigikontrolli revidendid ja teised eelpooltähendatud riigiteenijad, vaid kaugelt hoopis suuremal määral nendest veelgi madalamail palgaastmeil olevad riigiteenijad. Viimaste suhtes maksavad aga ülalloodud tasude kõrgendamise motiivid veel suuremal määral, kuna nad veel vähem päevaraha saavad, kui XI palgaastmesse kuuluvad riigiteenijad seni said. Nii näit. on päevaraha norm linnadesse lähetuste puhul (kuni 15-päevase ettenähtud

Määruse § 4 muutmisega on tehtud erand ametsõitude tasu suhtes endise Narva-Jõesuu alevi administratiivpiiresse kuulunud maa-alade kohta. Maksva ametsõitude tasu määruse muutmise ja täiendamise määruse (RT 13 — 1934) järgi ei makseta lähetatule päevaraha ühe ja sama linna või alevi administratiivpiires. Narva-Jõesuu ja Narva linna ühendamise järgi 1. aprillist s. a. järelikult poleks saanud enam päevaraha maksta lähetamiste puhul Narvast Narva-Jõesuusse ja vastupidi, kuigi päevaraha oleks makstud lähetuste puhul nende kahe üksuse vahel olevatesse paikadesse. Niisuguses olukorras oleksid näit. postiametkonna tehnilised töötajad, kes üle 5 km. Narvast välja jõudes telefoniliinide remontitöödel olles päevaraha saaksid, jõudes aga endise Narva-Jõesuu alevi admin.-piiresse, s. t. lähtekohast veelgi kaugemale, päevarahade saamise õiguse kaotaksid. Sellise ebamäärase seisukorra kõrvaldamiseks on kõnesoleva määrusega endise Narva-Jõesuu alevi administratiivpiiresse kuulunud maa-alad ametsõitude tasu suhtes tunnustatud eraldi administratiivpiirkonnaks.

Riigiteenijate omaabi vajalik.

Kutseühingute juurde tagavara fond.

Riigiteenijate kutseorganisatsioonid võivad tagasi vaadata võrdlemisi pikale aastate reale, mis täis kibedat tööd ja rühkimist. Mõnel neist on juba üle viieteistkümmne aasta seljataga. Kui heita pilku teatud tööle, siis paistab silma, et peamiseks puuduseks, mis kutseorgani tegevust pidurdab, on see, et meie riigiteenijate kutseühingud on rahaliselt vaesed. Vaevalt leidub summe jooksvate kulude katteks, muu tähtsama tegevuse arendamise ja probleemide lahendamise jaoks ressursse ei jätka. Rahanappuse tõttu tuleb paraku ka juhtivatel kutsetegelastel töötada tasuta, mis praegusel ajal, kus riigiteenijate palgad äärmiselt kärbitud ja igalühel majanduslisi raskusi, ei ole loomulik ega asjale kasuks. Kutsesekretärid, kelle õlgadel organisatsiooni terve töö lasub, saavad küll väikest tasu mõnel pool, kuid see tasu pole seesugune, et võiks sekretäriks nõuda täit tööjõudu, rääkimata teistest vajalikkudest omadustest, mis kutsesekretäridel ei tohiks puududa. Ei ole aga mõeldav läbi saada organisatsioonide keskustes kutsesekretäri, ilma et tegevus selle all suuresti ei kannataks. Kuid selle küsimuse juure tuleme tagasi teinekord. Käesolevas kirjutises peame aga puudutama ühte teist asjaolu, mis oma tähtsusest ei jää taha eelmainitust.

Vähe seda, et kutsetegelased ohverdavad oma aega ja energiat tasuta, on nende tegevus peale selle seotud veel ka riisikoga, hädaohuga nende enestele teatud juhtudel. Kuipea ei või sattuda kutsetegelane, kes otsib õigust, kaitstes ühingu liikmete huvisid, vastollu võimukandjatega ja selle tagajärjel parajal momendil ka parda taha. Tavaliselt kindlustatakse seal, kus inimese töövõli on hädaohtlik ja tegutsemine seotud riisikoga, tegelase julgeolek. Meie kutsetegelased on aga tuule peal ja ülemuste igasuguste kapriiside võimuses. Kui läheb kõik libedasti, siis on kõigil hea, läheb aga halvasti, siis kannatada saavad ainult kutsetegelased, kes juhtivat osa etendavad. Kutsetegelane võib teisi kaitstes ja üldhuvide eest võideldes oma igapäevasest

leivast ilma jääda ja temal pole kusagilt abi ega toetust loota, sest toetusallikaid organisatsioonidel ei ole olemas. Muidugi võib abitusse seisukorda sattuda mitte üksnes kutsetegelane, vaid teatud juhtudel ka iga teine riigiteenija. Näiteks, satub riigiteenija ehkki süütult mõne kurja paragrahvi põhjal eeluurimise ja vahialla, mis võib kesta kuid. Mis saab sel juhul tema perekonnast, kes toidab, abistab ja aitab ja missugustest allikatest? Meil puuduvad igasugused abistamise fondid. Isegi kui organisatsioon, kuhu kannataja kuulub, sooviks aidata oma liiget või perekonda, ei saa ta seda teha vastavate summade puudusel. Et meil senini sarnaseid kurbi juhtumisi on võrdlemisi harva ette tulnud, siis ei tähenda see veel seda, et neid edaspidi ette tulla ei või, vaid ennem küll seda, et riigiteenijate kutseorganisatsioonide tegevus on arenenud pidurdatud energiaga, aeglase ja tagasihoidlikus tempos, mispärast ei saa ka saavutustega suuremat kiidelda. Neist paarist näitest peaks olema selge, et abistamisfondi loomine kutseühingute keskuste juurde on hädavajalik ja sellest kutseorganisatsioonid mööda ei pääse, kui nad peavad üldse eksisteerima ja enesele võetud ülesandeid ning kohustusi täitma. Muidu võivad põgeneda kutseühingute eesotsast erksamad tegelased, kes senini huviga ja energiaga organisatsioonide tegevuse arenemisele on kaasa aidanud, kes aga peavad mõtlema ka oma saatusele. Kutseorganisatsioonide järgmistele kongressideni on aega, mida peab kasutama sarnaste küsimuste sõelumiseks, et oleks võimalik siis esineda läbimõeldud ja põhjendatud seisukohtadega ning ettepanekutega. Kutseorganisatsioonide keskused ei saa, ei või sarnastest küsimustest vaikides mööda minna, vaid peavad selgitustöö enese õlgadele võtma. Tagavarafondi asutamine ei too ka kuigi suuri lisakoormatusi üksikutele liikmetele, sest lisamaks ei tarvitse tõusta üle 10. sendi kuus igalt liikmelt. Selle minimaalse ohvri peavad riigiteenijad tooma, mis ei tohiks sünnitada kellelegi raskusi.

H. Imelik.

velt 41 artiklit. Kas võib seda töökoo- deksiks nimetada? Kahjuks mitte. Pige- mini on siin tegemist terve rea sotsiaal- sete soovidega. Töölised on oodanud ja nad väärivad enam ning paremat kui tegelikult on saavutatud. Oleks pidanud jõudma rahvusvahelise tööseadustikuni ühes siia juurde kuuluvate täideviimise abinõudega ja sanktsioonidega. Ainult sotsiaalse kaitse seadusandluse arendami- sega üksi, ka kõige täielikumal määral, ei ole veel kõik saavutatud. Rahulepingu XIII osa sisaldab soovi, et teostataks kogu sotsiaalse õigluse nõuded tööliste suhtes. Praegu seisab sotsiaalse õig- luse vastasrinnas raha ja masina võim, mis oma absoluutse vabadusega, valitsee- des üle maailma, sotsiaalse õigluse teos- tamist tunduvalt takistab. See võim peab kõige häbamatuks jahti profiidi järele. Tasakaalu võib siin luua rahulepingu XIII osas sisalduvate sotsiaalsete soovide ja plaanide teostamine. Tööstöö büroo püüab neid viia ellu rahvusvaheliselt, et sel teel läheneda õiglusele ja rahule, mis on rah- vaste heakäekäigu eeltingimusteks.

Kõne võeti vastu üldise heakskiitmi- sega. Kuid töö juure asudes selgus peagi, et ühele osale konverentsi liikmeist need sõnad südamesse ei pääsnud. Ni- melt nõudsid tööandjate esindajad, et 40 tunnilise töönädala küsimust ei an- taks komisjoni arutamisele. Sisuliselt see ettepanek tähendas selle küsimuse konve- rentsil päevakorrast ärajätmist. Muidugi vaidlesid tööliste esindajad sellele vastu. Hääletamisel otsustati 71 häälega 21 vastu anda 40 tunnilise töönädala küsi- mus komisjoni arutamisele ja konvent- siooni kava esitamiseks pleenumile.

Vaatamata sellele tööandjad jätkasid vastuseisu. Nad loobusid esindajate and- misest eelpooltähendatud komisjoni. See näitab muidugi, et 40 tunnilise töönädala küsimuse ümber seisab ees äge ja visa võitlus.

Nagu teada, on konverentsi ametlikeks keelteks inglise ja prantsuse keel. Enne- malt tarvitati ohtrasti ka saksa keelt. Käesoleval kongressil jäeti selle tarvita- mine hoopis kõrvale.

Eesti esindajaist valiti valitsuse ja tööliste esindajad tööpuuduse vastu kind- lustamise ning tööandjate esindaja — naistöö küsimuse arutamise komisjoni.

Mida on loota transportalade teenijail ja töölisil, seal hulgas ka raudteelasil, 40 tunnilise töönädala konventsioonist kui see peaks vastuvõtmist leidma?

Sellelt seisukohalt on küsimust käsita- nud ka Rahvusvaheline tööstöö büroo, saates laiali valitsuste küsimuselehed, milles neid on palutud ära tähendada oma seisukohad raudteel 40 tunnilise töönädala sisseseadmise kohta arutusele tuleva üldise konventsiooni kohaselt. Vastustest selgub, et mõned valitsused on rahvus- vahelisel teel transportaladel tööaja reguleerimise vastu üldse. Teised aga pooldavad seda põhimõtet, kuid leiavad, et raudtee teenijate ja tööliste kohta tu- leks koostada eri konventsioon. Kuidas tulevikus see küsimus laheneb, on praegu raske ennustada. Selge on aga, et käes- oleval konverentsil arutusele tulev üldine konventsioon raudteelaste kohta käsitust ei leia.

XVIII Rahvusvaheline töökongress.

4. juunil k. a. avati Genfis 18 Rahvus- vaheline töökongress, millest võtsid osa 46 riiki 134 delegaadiga. Konverentsi avamisel puudusid Austria ja Läti esi- ndajad, kuid järgmisel päeval siiski ilmu- sid nende maade valitsuste esindajad, kuid ilma tööandjate ja töövõtjate esi- nduseta. Konverentsi päevakorras seisis järgmised küsimused:

- 1) Tööaja lühendamine (40 tunnilise töönädala konventsiooni vastuvõtmine).
- 2) Tööpuuduse vastu kindlustamine ning töötute abistamine.
- 3) Puhkeaja korraldamine automaatse- tes tahvelklaasi tööstustes.

- 4) Pensioni õiguse säilitamine ühest riigist teise emigreerimise puhul.
  - 5) Kutsehaiguste vastu kindlustamise konventsiooni osaline revideerimine.
  - 6) Naistöö kasutamine allmaa kaevan- dustes.
  - 7) Naiste öötöö konventsiooni osaline revideerimine.
- Peale selle tulid konverentsil arutami-

sele tööstöö büroo direktori aruanne, ettekanne artikkel 408 kohta, mis puudutab konvent- sioonide ratifitseerimist ja elluviimist ning viimaks administratiiv-nõukogu va- limine järgmise kolme aasta peale. Vali- lida tuli 16 valitsuste, 8 tööandjate ja 8 töövõtjate esindajat, seega kokku 32 liiget.

Konverentsi avas nõukogu esimees daanlane Bramsnaes. Konverentsi juha- tajaks valiti prantsuse valitsuse esindaja Justin Godart. Pikemas kõnes viimane tähendas kokkuvõetult järgmist.

Rahuleping pühendab töö organisat- sioonile oma 13-da osa, mis sisaldab ter-

Uuendage „Side“ tellimisi!

Ülevaade raudteelaste Keskühingu tegevusest.

Esimene koosolek pärast kongressi peeti 11. mail s. a. Päevakorras oli uue juhatuse vahel ametite jaotamine. Kuna senine Keskühingu esimees J. Rukki keeldus esimehe ameti vastuvõtmisest, siis jäi ametite jaotamine teostamata ja presiidium endises koosseisus jätkas tegevust.

Järgmisel juhatuses koosolekul võeti uuesti ette ametite jaotamine. Keskühingu esimeheks valiti J. Rukki, kes ajutiselt selleks nõustus, abiesimeheks valiti Eduard Sopp, abisekretäriks Georg Laisk, laekuriks V. Rutnik, abilaekuriks Ervin Teras. Sekretäri kohale ülesseatud kandidaadid kõik keeldusid selle koha vastuvõtmisest ja selle tõttu sekretär jäi valimata.

Uus presiidium andis kongressi resolutsioonidele käigu. Riidevarustuse küsimuses vastuvõetud otsused esitati märgukirjade näol Ekspluatatsiooni ja Ehitusameti juhatajale. Tervishoiu ameti juhatajale esitati märgukiri silma ja haavaarstide puudumise kohta Tallinna sõlme ambulantsis.

Märgukirjaga pöörati Teedeministri poole, paludes teha korraldus vihmakuubede väljaandmiseks remonditöölisile ja rühmanemaele, kuna vihmakuubede väljaandmiseks vajalik krediit on olemas.

Üldise tähtsusega resolutsioonid esitati Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskkliidu palvega anda nendele võimalikult kiires korras käik.

Samuti saadeti naisteenijate palve perekonnaabiraha maksmise kohta lastele Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskkliidule küsimuse ülesvõtmiseks üldises ulatuses ja vastavate sammude astumiseks Vabariigi Valitsuse ees.

Juhatuses koosolekul 8. VI. pandi toime esindajate valimised Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskkliidu saadikutekokku. Saadikuiks valiti: H. Lepik, A. Saul, R. Einardt, A. Mitt, E. Sopp, V. Rutnik ja A. Noorenberg. Kandidaatideks — E. Teras ja J. Nugiseks.

28. piirkonna lihttööliste Aleksander Roometi, Johannes Koltsi ja August Zettermanni töölt vallandamise kohta esitati Ehitusameti juhatajale märgukiri, paludes teha korraldus nende tööliste tagasi võtmiseks tööle 28. piirkonda, kuna praegune krediitide seisukord seda võimaldab.

Kutseorganisatsioonidel olgu demokraatlikult mõtlejad juhid

Igapäises elus hinnatakse õiglust, viisakalt kohtlemist, humaansust ja teisi inimkonna vourusi, mis võimule igakord ei saa olla juhtnööriks võimu käsitamises. Võimukäsitajad võivad kergesti laskuda inimlikkude nõrkusteni ja siis ei ole nurisemisel piiri. Õigust otsib inimene maast madalast kuni surmatunnini — aga vaevalt on keegi siin maamunal leidnud, et temale on õigust tehtud. Igapäev kõneleme üksteisega õigusest — ja ei ole tulnud sellepeale, et igalühel on oma mõõdupuu õiguse mõõtmiseks. Seltskonnale võõraid mõisteid arvustatakse. Et arvustamine kuulduks kaugemale ühest ruumist on vaja avalikkust. Avalik arvamine on seltskonnapiits. See piits ei ole küll too piits, mis nahka kriimustab, kuid siiski valus küll, et üleannetuid seltskonnaliikmeid korrale kutsuda.

Meie riigiteenijate kutseühingud on kitsama ringkonna avalikkus. Siin tutvunevad üksteisega, vahetatakse üksteisega mõtteid, kritiseeritakse avaliku elu korraldusi ja üksteist. Kõik see sünnib heatahtlises suunas. Isik, kes avalikult oma arvamist avaldab, on vähemalt enese arvates seevõrra küps, et julgelt oma arvamus teistele kritiseerida anda. Kuid ühtlasi oma arvamiste avaldamistega muutub ta ümbruskonna mõjutajaks. Seltskonnaline tegevus võib normaalselt areneda vaid demokraatlikes korras. Sellepärast võib päris julgelt öelda, et kutseorganisatsioonid saavad tegutseda ainult demokraatlikes riikides. Teistes seda olla ei saa ja ei ole ka enne olnud. Kui rahvas on ori, siis ei ole vaja teada tema arvamist. Kui inimene oma majapidamises moodustab ka, nii öelda, väikese riigikese, siis peaks temal ikka õigus olema oma ümbruskonnaga diplomaatlikke vahetõid pidada ning kauba ja teisi lepinguid sõlmida, nagu see igal riigilgi tema kohus on. Valitsusorganid peaksid demokraatlikes riigis kutseühingusse koondumatuid isikuid pidama omale tundmatuiks ja ühtlasi hädaohtlikumaid neist, kes on juba teatava organisatsiooni liikmed. Organisatsiooni kuuluvate isikute poliitiline meelsus on ju üldsusele enam-vähem teada. Ka ei puudu neil omavaheline avalikkus — see seltskonna piits, mis nii vajalik on neile, kes oma toimingutes nõrkadeks osutuvad. Kuid kutseorganisatsioonide liikmeil tuleks ka selle eest hoolitseda, et nende organisatsiooni juhid peaksid tõsiselt demokraatliku korra hoidjad ja kaitsjad olema. Vastasel korral ei ole nad meie kutseelu avalikkuse õi-

ged suundajad. Ja kas ei ole meil küllalt õpetust lähemast minevikust. Nii paradoksaalne, kui see ka ei kuuldu, kuid päris sulatösi, et meie vabadussõjalaste nimikandjad oma võitluse eesmärgiks seadsid rahvalt õiguste äravõtmise. Võitlusi rahva vabaduse eest selleks, et 15 aasta pärast sama rahvalt tema poliitilised õigused ära võtta. Ka paljud meie kutsetegelased aitasid seda võitlust kaasa teha. Isegi osa meie ajakirjanikest laskus sellele madalale „libedale“. See on meie avalikkuse suurim languse ajajärk. See oli ajajärk, kus kapitali võim tegi imet, kus inimesed võtsid üksteisel kõrist kinni, sajatades: vaat, sina oled vabaduse piiramise vastu! Ma ei ole abso-

lutse vabaduse pooldaja, kuid siiski niivõrt vabaduse austaja, et enda õigusi ise ära anda kuidagi ei söanda. Kui avalikkuse õigust piiratakse, siis piiratakse sellega ka vabadust. Kuid lähemas minevikus mindi isegi niikaugele, et boikoteeriti teisiti mõtlejaid ja isegi sel ajal, kui valitsusvõim neil veel puudus! Mida oleksime aga siis oma nahal tunda saanud, kui neil „vabadusel ratsutajail“ oleks korda läinud riigivõimu haarata. Seda võime meie ainult aimata Saksamaa eeskujust. Meie rahvas oleks selle poliitilise suunaga näidanud, et ta ei oska ja ei taha vaba rahvas olla. Aga et seda meist ei julgeks keegi mõelda, tuleb näidata, et meie ainult juhuliselt ei saanud vabaks rahvaks, vaid et meie oleme seda väärt, et vaba rahvana püsima jääda.

J. Martens.

Ameerikas ei tule raudteelaste streiki.

Palgatüli lõppes teenijate võiduga.

Kuni k. a. 26. aprillini oli ühendriike ähvardamas üldine raudteestreik. Rahvas vaatas põnevusega Washingtoni poole ja raudteede aktsionärid varustasid teid tagavaradega, et olla valmis kõige halvemale. Washingtonis algasid 15. märtsil läbirääkimised raudteede seltside ja raudteelaste ametiühingute vahel. Et mõlemad pooled võitlesid, seda kinnitavad tervelt kuus nädalat kestnud vaidlused.

Mille ümber nimelt võitlus keerles, selle kohta olgu lühidalt tähendatud järgmist.

Möödunud aastal surusid raudteede seltsid teenijaskonnale 10-protsendilise palgakärpimise peale. Arvestades tööta-olekuga raudteelaste seas ja majandusliku elu allakäimise edasikestmisega, olid ametiühingud sunnitud palgakärpimise vastu võtma. Rõhutatud meeleolu teenijaskonnas ja kiire kollaste kutseühingute asutamine raudteede seltside kaasabil olid põhjused, miks arvati paremaks põigelda kõrvale avalikust kokkupõrkest. Pealegi töötasid seltsid pühalikult, et aasta pärast kaotatakse jälle kärpimised.

Nüüd, kus seltsid oleksid pidanud lunastama oma lubaduse, tulid nad välja uue kavatsusega: veel vähendada palku 15% võrra. See kutsus kogu raudteelaskonnas määratu suure pahameele esile. Pandi toime kõik ettevalmistused üldstreigile. Samal ajal algasid läbirääkimised Washingtonis.

Tööstuse uuesti elustamise seaduse maksimahakamisest saadik sünnivad läbirääkimised palgatülide asjus avalikult.

On seetõttu arusaadav, et läbirääkimiste, mille tulemuste vastu tundsid huvi kõik elanike kihid, alati kogunes suur pealtkuulajate hulk. Loomulik, et rikkad seltsid olid esitatud suurearvulise seltsi kuulsamate ekspertide, advokaatide, kõnemeeste ja ajakirjanikega. Oli momente, kus vaieldused töö ja kapitali vahel väga dramaatiliseks muutusid.

Teenijaskonna esindus teatas kohe alguses, et uuest palgakärpimisest ei võit juttugi olla. Kõne alla peab tulema palga kõrgendus. Väga halvasti mõjus teenijaskonna esindajate seisukorrale Roosevelti nõuanne leppida palkade vähendamisega kuni 1. juulini. Selle aja jooksul lootis tema oma uurimustega nii kaugele jõuda, et pidi võimalik olema teha lõpulik otsus palgaküsimuses. Seltside esindajad püüdsid kohe selle palli kinni ja klammerdusid ta külge kramplikult. Ametiühingute esindajad aga ei lasknud enast eksitusse viia Roosevelti ettepanekust. Roosevelti üleiligne ja teenijaskonnale kahjulik vahelesegamine äsjasesse tülisse autotööstuses oli kõigil veel elavalt mees.

Ametiühingud esitasid oma seisukohad vahetult Rooseveltile ühel esikonverentsil, mis Roosevelti poolt oli kokku kutsutud. Nad tegid talle mõjuvalt selgeks

kes on kannataja ja kes profiidi lõikaja praeguses majanduskriisis. Nüüd alles kanti tüli täies ulatuses avalikkuse ette. Seltsid lasid ülesseostetud ajakirjandust õige mustades värvides maalida kui vae-seks nemad, seltsid, olevat nüüd muutunud. Segadusseviivate kunstlikult kokku-klopsitud arvude ja arvutuste varal püü-dsid nad tõendada, et nad olevat aasta-aasta järele miljoneid juure maksnud.

Ametiühingud ei jäänud vastust võlga, Nad näitasid ära, et jutud juuremaks-sust ei ole muud midagi kui pettus. Nad tõendasid, et avalikkuse ja riigi petmi-seks seltsid peavad kahte raamatupidami-st. See, mis seltsid näitavad puhta-kasuna, ei ole muud kui väikene osa juba enamalt mitmesugusel teel obligatsioo-nide omanike tasku rännanud kasudest. Ükski tööstusearu ei ole osanud kriisi ajal niipalju kasusid lõigata kui teede-seltsid. Peale selle on nad osanud luge-matuid miljoneid saada riigikassast. See näitab kuivõrt nende juures petmise kunst on arenenud. Kõik rahvakihid, eriti aga raudteelased, on pidanud kogu aeg riha pingutama; miljonid töölisi ja äri-mehi on santideks muutunud; reisijate ja kaupade vedu on märksa vähenenud. Kuid teede omanikud on usinamalt kui kunagi varem kuponge lõiganud. Näiteks: Esimese klassi teed maksid aktsionääri-dele dividendina majanduslikult rekordi-lisel aastal 511 miljonit dollarit, kuid kõige raskema majandusliku surutise aastal, s. o. 1933. aastal makseti 533 mil-jonit dollarit ja eelmisel aastal 525 mil-jonit. Ja neid mõlemaid aastaid maaliti avalikkusele kõige suurema puudujäägi aastatena.

Need paljastused mõjusid. Üldine poo-lehoid raudteelasele muutus järjest tuge-vamaks. Roosevelti volinik tõmbus läbi-rääkimistest hoopis tagasi, kuna ta oli jõudnud veendumusele, et tema ülesanne oli täidetud. 21. aprillil ähvardusid läbi-rääkimised katkestuda. Kas tõesti pidi nüüd puhkema lahti üldine streik pärast seda, kui raudteel tegevus oli juba haka-nud jälle elustuma? Viimasel tunnil

moodustati mõlemite poolte esindajaist kinnised komiteed, kes jätkasid läbirää-kimisi. Pärast kaks päeva kestnud vaie-lusi jõuti järgmistele otsustele:

Seltsid loobuvad 15% palgaalandamise kavatsusest. Selle asemel kaotatakse samm-sammult endine palga kärpimine — 1. juulil ja 1. jaanuaril 25% ja 1. aprili-l ülejäänud 50%. Peale selle rahuldati veel terve rida raudteelaste teisi nõu-misi.

Ametiühingute ajakirjanduses, näiteks Washingtoni „Laboris“, arvatatakse kui palju raudteelased oma ametiühingute kindlameelsuse ja vastupidavuse tagajär-jel võitsid. Selgub, et raudteelased saav-davad kogusumma ühe aasta kohta enam sissetulekut 144 miljonit dollarit. Väljen-dades oma headmeelt saavutatud võidu üle ametiühingud ühtlasi märgivad ära, et kollased kutseühingud üldse ei saanud

oma esindajaid läbirääkimistele ja nõu-pidamistele. Ometigi on püüdnud need kutseühingud väita, et nemad olevatki need õiged teenijaskonna huvide kait-sjad. Pealegi ei minevat need ühingud teenijaskonnale palju maksma, sest et teede omanikud katavad ühingute asja-ajamise ja muud kulud. Kuid nüüd, kus Washingtonis käimas oli võitlus elu ja surma peale teenijaskonna huvide pärast, ei olnud seal ühtegi kollaste kutseühin-gute esindajat näha.

Ametiühingute esindajaist jäi veel üks osa Washingtoni, et võtta osa saadikute-kogus ja senatis seaduse eelnõude aruta-misest, mis näevad ette 6-tunnilise töö-päeva sisseseadmist raudteel ja raudtee-laste kindlustamist vanaduse päeviks.

Kohtadel aga käib nüüd äge võitlus kollaste kutseühingute likvideerimiseks.

Enam lugupidamist vanade vastu! Riigiteenijate sunniviisiline pensioneerimine.

Maast madalast on õpetatud, et vanu peab austama, vanadest lugu pidama, vanu tuleb kohelda auväärset, sest vana-deks muutume paraku kõik, kes on suut-nud eluraskustele vastu panna ja ei ole varisenud kokku varajastel eluaastatel.

Igivanast ajast on säilinud see tööõpe-tus ja kandub loodetavasti ühes inimpõl-vedega kaugemasse tulevikku. Ju siis van-ades peituma peaksid mingisugused väärtused, kallid varad, mida on kogutud aastakümnete jooksul, üks vähem, teine enam. Tõhiks põhjust olla erilist tähele-panu kinkida neile vanadele, kes palju pikki aastaid hoolikalt ja kohusetruult on oma kutsepõllul töötanud, sinna oma pa-rema tervise, vaimuõju ja energia matnud.

Riigiteenistus, eriti noortes ja peale ilmasõja loodud väikestes riikides, ei ole kuigi tulutoov kutsepõld. Ta ei võimalda vanadeks päevadeks midagi tallele panna. Sellepärast peab paraku iga riigiteenija,

kes oma kutsele andunud, oma töökohast kramplikult kinni ja ei soovi vabatahtli-kult erru minna, seni kui veel tervist ja jõudu jätkub. Teadagi, mis teda ootab teenistusest lahkudes. Ei ole ju riigi-teenija paiuk, mis seadusega temale kind-lustatud, seesugune preemia, et võiks puhkepäevi mureta veeta, ennast ja oma elukaaslast ära toita, rääkimata lastest, pealegi kui need pole veel täisealised, milliseid juhtumusi leidub küllalt.

Et aga vanad siiski ükskord erru pea-vad minema, loovutades koha noorema-tele, siis tuleb paratamatu selle mõttega harjuda ja saatusele alistuda.

Kuid need, kelledest on vana vete-raani teenistusse edasijätmine või paiu-kile saatmine, neil peaks olema niipalju pieteedi-tunnet, et vanale töömehele ei jääks lahkudes muljet, nagu oleks tema eluaegne töö olnud asjata, ülearune, mitte-miski, mis ei vääri hindamist, ja tema

Ääremärkmeid riigiteenijate „parlamendist“.

Riigiteenijaskonna esinduskogu astus kokku ju töötas seekord spordimängude tähe all. Saadikud panid maksimum oma võimeid välja ja tagajärjed olid üpris üllatavad: kõik põlevamad päevaküsimu-sed lahendati liigutava üksmeelsusega ja lõpetati võimlejate defilee alguseks staa-dionil.

Aja piiratuse tõttu toimiti presiidiumi valimisi lihtsustatud kujul: saadikutekogu valis vaid juhataja, sekretäri valida ei tulnudki. Selgus, et isiku sellele ametile oli Keskkliidu „diktaator“ Rutnik dekree-diga juba ette äramääratud.

Heasüdamlik ja lõpmata vastutulelik — seda eriti õrnemasoo suhtes — Keskkliidu kindralsekretär Jaan Pipar töötas välja ja lasi Eesti Mängude puhul rotat-sioonil paljundada vastavad lendlehed, millistes propageeris kutsetegevuse õil-said ideid. Kahjuks jäid need ilusad mõt-tespordirahvale laialilaotamata, sest keegi süd ametu inimene oli lendlehtedel ääred selle kõige olulisemaga ning täht-samaga mahalõiganud, mistõttu propa-ganda kaotas oma mõtte.

Riigiteenijaskonna õrnamat sugu esin-das ainsana proua Amanda Grünberg, kes on tuntud Tallinna telefonivõrgus osava diplomaadina naiste õiguste eest võitle-misel.

Täisverd korporandina ja sportlasena treeneris Sprenk täie innuga eelseisvaiks mängudeks. Pannes oma võimel viima-sena välja laupäevasel võimlemise pea-proovil olid seejuures aga tema klassika-lise nina vormid õnnetul kombel kannatada saanud. Seepärast ei usaldanud Sprenk ühisele saadikutekogu pildistami-sele tulla, vaid palus fotograafi, et see tema normaalse näoportree ühisele üles-võttele pärast juure kleebiks.

Palavaim vaielus tekkis metsateadlase Salumi ja Tartu alma-materi esindaja Laissaare vahel. Vaidluse objektideks olid ühest küljest halastaja õde ning teiselt poolt metsavaht, — nimelt kumb nen-dest suurema energiaga, suurema kasu-kraadiga töötab. Lõppeks leppisid pool-led nii kokku, et mõlemad töötavad kahe-kordse koormatusega nii päeval kui ka öösel. Seejuures töö vastutusrikkust ar-

vesse võttes tuleks nende palgad viia ühi-sele tasemele politsei kordnikuga.

Elame hetkel igasuguste võimalikkude ning võimatute kodade taudi ajastul. See peegeldus reljeefselt ka riigiteenijate esinduskogus, kus pikalt ja laialt mõlgu-tati üpris tarku mõtteid riigi- ja omaval-teenijate kutsekoja üle. Võeti vastu sellekohane otsus ja nüüd murrab vast-seltalutud Keskkliidu juhatus pead, mil-leks seda koda meil õieti tarvis on ja millised oleksid tema ülesanded.

Keegi väga sümpaatne saadik tegi koosolekul imekspanuväärselt geniaalse leutise: sada protsenti teenijaid dekree-diga sunduslikult organiscerida Keskkliitu, seejuures määrata võimalikult suurim liik-memaks. Lahtiseks ja lahendamata jäi vaid tähtsustelu pisiasi, nimelt kelle poolt tuleks see radikaalne dekreet: kas annab selle Keskkliidu kõikvõimas „president“ või mõni muu veel kõvem võim. Selle üle üldse ei peetud tarvilikuks pead murdu.

Esinduskogu lõpetas oma töö valimis-tega ja ruttas staadionile võimlejate-neitside ihuvormide ilu imetlema.

Nägemist head, tuleval aastal!

R o n n i.

ise — sarnane talumata olevus, kellest tahetakse maksu mis maksab kiiremal, kas või päeva pealt, lahti saada. Paraku ei saa sarnasest muljest kuidagi lahti, jälgides viise ja võtteid, kuidas mõnikord mõnes ametkonnas vanu ausaid ja tubleid töömehi paiuki peale saadetakse.

Ohtu-Euroopa riikides, kust meile tih-tilugu uuendusi ja eeskujude ammutatakse, on kombeks vanu riigiametnikke ja teenijaid ümbritseda lugupidamisega, austamisega ja tähelepanuga. Ei ole haruldased juhused, kus vanale riigiteenijale 25- või 30-aastase hoolsa teenistuse eest maksetakse rahalist autasu. *Sunniviisilist* töövoimeliste pensionile ajamist seal ei tunta. Veel võrastavam oleks seal nähe, kui riigiteenijat peaks keegi *sundima* või *mõjutama*, et ta ennast vastu oma tahtmist paluks töövoimetuks tunnistada pensionile minema otstarbel, riskides muidu teenistusest vallandatud saada. Vanem generatsioon mäletab, kuidas isegi endises Vene riigis vanu riigiteenijaid, kes olid juba paiuki välja teeninud, lugupidamisega koheldi. Neid enim hellitati, kui et hoolimatust või *lahktsaamise* püüt näidati. Ehkki puudus riigiteenijate puhkeseadus, võimaldati pensionile minejale enne lahkumist ühekuine puhkus igal juhul. Ja siis alles arvati ta lahkunuks erru. Sel ajal puu-

duid riigiteenistuse seaduses küll sarnased paragrahvid, mis kaitsesid riigiteenijate juhuliku vallandamise eest, kuid sellele vaatamata ei tuntud peaaegu juhtumusi, kus cleks riigiteenija vallandamine pensionile minema otstarbel sündinud teenijale ootamata ja teadmata, tema seljataga. Kuidas peab aga mõjuma vanale riigiteenijale sarnane kohtlemine, kui tema seaduslik puhkus katkestatakse ja ta vallandatakse põhjusel, et on ületanud vanuse 60 a. ja pole palunud ennast pensionile saata! See on vaenuline samm vana ja ustava riigisulase vastu, mis peaks jätma viimase hingesse äärmiselt masendava mulje. On see siis riiklikust seisukohast mõeldav ja kasulik?! Tundub, et riigiteenistuse seadus ja pensioniseaduse praktilisel rakendamisel riigiteenijate vallandamise ja pensioneerimise juures kiputakse mõnelpool liiale minema, mida tuleb vist seletada üksikute asutuste ülemate *lõigse* *agarusega* ja ka pieteeditunde puudusega. Riigiteenistuse seadus näeb ette juhud, millal riigiteenija teenistusvahetusele riigiga lõpeb. Muude hulgas siis, kui parandamata haiguse tõttu riigiteenija oma kohuseid täita enam ei suuda lastakse ta paiuki peale. 60-aastane vanadus iseenesest pole veel sarnane parandamata haigus. Pealegi on ka see vanuse ülemäär hiljuti riigi-

vanema dekreediga viidud 65 a. peale, sest inimene vanuses üle 60 a. ei ole veel sugugi rauk, kui ta pole invaliid ja haiguse tõttu ruineerunud.

Kuigi peab nõustuma sellega, et riigiasutuste töö intensiiviteeti tuleb tõsta ja uute töökorralduste tarvitusele võtmisel vana töömees ei suuda nooremaga igal alal väärikalt võistelda, ei tohi siiski unustada, et vana töömehe tugevus ja väärtus peitub just tema kogemustes, vilumuses, mida noorel algajal ei ole. Sellega tuleb vist osalt ka seletada äsja ilmunud riigivanema dekreedid andmise vajadust. Samad motiivid mäletavasti olid ka mõduandvateks, kui välja töötati ja maksma pandi praegu maksvusel olev riigiteenijate teenistuse seadus ja pensioni seadus, kus riigiteenijale on *võimalus antud*, mitte aga *sunduslikkuse* tehtud, paiukile minna 60. aasta vanuse möödudes.

Enesest mõistagi ei või sarnastada eelmainitudega neid vanu riigiteenijaid, kes invaliidisuse, hädise tervise ja parandamata haiguse tõttu ei suuda enam oma ülesandeid täita. Kuid ka nende suhtes ei või hoolimatust üles näidata, sest nad on pikaajalise truu teenistusega täiel määral ära teeninud peale väikese puhkepalga ka lugupidamise ja delikaatse kohtlemise. *Riigiteenija-Senior.*

Tallinna raudteesõlm vajab ajakohaseid ruume ambulantsi jaoks.

Raudteelaste X üleriiklikul kongressil toonitati Tallinna raudteesõlme ambulantsi ruumide kitsikust ja mitteaajakohasust. Nõuti vastavate sammude astumist ajakohaste ruumide ehitamiseks.

Ka endistel aastatel korduvalt juhiti sellele tähelepanu, kuni viimaks teatav ruumide sisemine ümberkorraldamine ette võeti. Tervishoiuameti kantselei, apteek ja hambaarstide kabinet viidi üle Tehnika tänavale. Kuid ka sellega ei suudetud ruumide kitsikuse küsimust lõpulikult lahendada, eriti ooteruumide suhtes, milleks on õieti eeskoda ja pikk pime koridor. Üldiselt on ruumid õhu- ja valgusevaesed, sest maja on ehitatud ligi 70—80 aastat tagasi. Ei ole sugugi parem lugu ka Tehnika tänaval majas nr. 16-d, kus asub hambaarstide kabinet. See ruum on äärmiselt väike ja õhuvaene. Töötama peavad aga temas korraga kaks hambaarsti. Siin on tungivalt vaja suuremat

ruumi, seda enam, et abitarvitajate arv ja ühes sellega hambaarstide töö alata kasvab.

Kõige täbaram on lugu rohtude järele käimisega apteegis, mis samuti asub Tehnika tänaval. Et sinna pääseda, tuleb ilmatu ring teha, mis nõuab suurt aja kulgu. Loomulikult püütakse kasutada lühemat teed — ambulantsist otsekohe üle jaama teede. See on seotud aga rongi alla sattumise ehk politsei protokolliga kaevatsaamise riisikoga.

Raudteevalitsus ei poolda vaba arstivaliku õiguse andmist raudteelasile nagu see on teistel riigiteenijail, vaid arvab tarviliku olevat raudteelaste arstimise eriliste raudtee arstide poolt ambulantsides. Aga siis tuleks ka selle eest hoolitseda, et vähemalt ruumidki, kus sünnib arstimine, vastaksid tervishoidlikele nõuetele ja oleksid ajakohased.

vaheajala töötamisel, ei tõesta sugugi, et tööliste tervis oleks hädaohus olnud 47. tunniliise töönädala juures lõunavaheajala töötamisel. Selliselt töötatakse täiesti hädaohutult ka paljudes teistes liinitöödega enam-vähem sarnastes töötingimustes olevates käitistes.

Täiesti väieldav on ka töö edukuse saavutamise lõunavaheaja sisseseadmisega. Arvesse võttes raudtee liinitööde iseloomu ja rongide liiklemist, avaldab vaheaja pidamine tööliste töö juurest lahkumise vaheajaks hoopis ebaproduktiivseid tulemusi. Paljudel juhtudel, näit. sillaprusside üldvahetusel, pöörangute vahetusel ja tõstmisel, roobaste vahetamisel jne., osutub rongide liikumise võimaldamise mõttes täiesti võimatuse ettenähtud vaheajaks töö katkestamine ja selle tagajärjeks on massilised sisekorra rikkumised, tülid ja kaebused.

Kõike seda arvesse võttes, palume Teie heatahtlikku suhtumist tähendatud küsimusse ja loodame, et Teie astute samme lõunavaheaja küreks kaotamiseks, mida võimaldab Hariduse- ja sotsiaalministri määrus 13. sept. 1931. a."

Vastumeelne lõunavaheag.

Nagu omal ajal tekitas liiniteenijate seas äärmist meelepaha kümnetunnilise tööpäeva sisseseadmine, samuti on tööliste vastumeelne käesoleval suvel sisse seatud lõunavaheag. Arvestades sellega esitas Ehitusameti teenijate kutseühing teedeministrile järgmise märgukirja.

„Raudteevalitsuse Ehitusameti juhataja korraldusel pandi 1. maist k. a. maksma raudtee liini tööd ühetunniline lõunavaheag.

Käitiseks raudteel (Ehitusameti alal) loetakse liini jaoskond. Et liini jaoskonnades töötab 200—450 töölise, tuleb liini jaoskonna käitised lugeda suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse põhjal suurkäitiste hulka. Tööstuslike käitiste tööaja seaduse § 6 kohaselt tuleb suurkäitistes töölisele anda maksuta kasutada söömiseks puhas

ruum, mis varustatud tarvilikul määral laudadega ja istmetega.

Einetamiseks ruumi andmise nõue on Ehitusameti juhataja poolt jäetud tähelepanemata. Sellega on tööliskond asetatud lõunavaheaja sisseseadmisega seisukorda, kus tööst hõigiseil kehil sunnitakse tunniks ajaks raudteetammil tormide, sadude, külma ja tuule käes einet võtma. Sarnane talitusviis asetab tööliste tervise ja elu hädaohhtlikku seisukorda, mille tulemusel haigestumise juhtumid kindlasti suurenevad ja sageli ka saatuslikuks võivad kujuneda asjaosalistele töölisele. Olukorda ei too parandust ka luba lõunavaheajal käitiseist lahkuda, sest suurem osa töölisi töötab oma elukohtadest eemal 2—6 km.

Senised kogemused, mis saadud lõuna-

Millal saavad liinitöölised vihmakunud kätte?

Liinitöölisele vihmakuubede andmise küsimus seisib mitu aastat päevakorras. Viimaks jõuti ometigi niikaugale, et Raudteevalitsus nende väljaandmiseks tarvilikud summad 1934/35. aasta eelarvesse sisse võttis. Siin aga tekkis jälle uus takistus: vanad riidevarustuse määrused ei näe ette vihmakuubede väljaandmist liinitöölisele. Seda arvesse võttes pöördus Keskuühing teedeministri poole palvega teha korraldus vihmakuubede väljaandmiseks. Kuuldavasti on nüüd määruste muutmine käsil võetud, kuid millal sellest asja saab, ei tea keegi öelda. Kongressil üks tööline arvas, et vahest jõuluks ehk saab vihmakuued kätte. See ennustus kipub vägisi täide minema.

Välismaade organisatsioonide elust.

Hollandi p.-t.-teenijaskond on killustatud kahte liitu, millised omakorda on I.P.T.T. liikmed. „Central Bond van P.T.T.-Personeel“ (C.B.P.T.T.) on nõndanimetatud neutraalsel, poliitiliselt erapooletul alusel, kuna „Centrale Nederlandsche Ambtenaarsbond“ (C.N.A.B.) on omamaa töölislametiühisuse kaudu Rahvusvahelise Ametiühisuse liidu liige, misugune praegu asub Pariisis ning kuulub vabamaetiühingulisele platvormile. Vastolud mõlema liidu vahel on viimasel ajal väga teravnenud, nii et nad ei suhtu üks-teisele kui kaasvõitlejatele, vaid kui vastascile. C.N.A.B. süüdistab C.B.P.T.T.-t selles, et viimane pole tema suhtes solidaarsust üles näidanud, selle asemel, et vähemalt erapooletuks jääda, on ta isegi heaks kiitnud surveabinõude tarvitusele võtmise, mis C.N.A.B.-le osaks saanud. Nimelt on kõikidel teenijail, kes alluvad kaitseministeeriumile, keelatud C.N.A.B. liige olla. Samuti süüdistatakse C.B.P.T.T.-t fašismi pooldamises, mis ilmselt selgunud aprillis ärapeetud kongressi kõnedest praeguse olukorra kohta Saksamaal ja Austrias. C.B.P.T.T. eestseisusest olla delegatsioon Saksamaa posti organisatsiooni kutsel Saksamaal käinud veendumiseks sealsest heast tööviljakusest. Vastolud nende kahe organisatsiooni vahel olid juba kõne all 1932. a. Luzernis peetud I.P.T.T. kongressil, kui seal otsustati järgmine kongress kokku kutsuda 1934. a. Haagis, lootes, et seks ajaks kõik raskused suudetakse eemaldada. Kuid vastuoksa oli vahekord möödunud aasta lõpul veel teravamaks muutunud ja C.N.A.B. esines palvega tänavuastast kongressi 18.—20. sept. mitte Haagis kokku kutsuda. Jaanuarikuus toimuvast I.P.T.T. täidesaatevkomitee koosselekust Viinis oli palutud osa võtma ametvenda van Giesel'it Hollandist läbirääkimiseks eeloleva kongressi korraldamisest. I.P.T.T. esimehele Bowen'ile tehti kohuseks Hollandis kohata mõlemate ühingute esindajaid koostöö saavutamiseks kongressi korraldamise asjus. Veebruarikuus oli ka Brüsselist ettepanek tulnud kongressi edasi lükata kuni 1935. a., millal Brüsselis korraldatakse näitus-mess. Belglastel lubasid muretseda ruume kongressi istanguteks, võimaldada 35% hinnaalandust raudteel jne. Brüsselisse vastati, et uue sekretäri valimise tõttu pole võimalik kongressi edasi lükata.

*

I.P.T.T.-le on käesolev aasta toonud palju raskusi. Jaanuaris suri liidu kauaaegne sekretär ja „Postnachrichten“ toimetaja Dr. Ludwig Maier. Silmas pidades Dr. Maier'i kui väsimata tegelase suuri teeneid, otsustati tema abikaasale maksta toetusraha umbes kadunu aastase töötasu suuruses — 4.500 austria shillingud. Olude sunnil otsustati I.P.T.T. asukoht Viinist Berni üle viia, kuna Viini ainult I.P.T.T. büroo pidi jääma. Sekretariaadi ametniku Rubick'i töötasu otsustati endiseks jätta (420 austria sh.). Ametvennad Rohner ja Mischon šveitsist avaldasid nõusolekut kuni uue sekretäri valimiseni sekretäri tööd tasuta oma peale võtta. I.P.T.T. aineeline seisukord on raskeks kujunenud eriti Saksamaa organisatsioonide lahkumise tõttu. Pealegi pole korda läinud vanu võlgu sisse nõuda, näit. liikmemaksu summasid 6.730 saksa mk. Kongressi eelarves on kärpimisi tehtud ja loodetakse, et seda veel teha võib, kui need ühisused, kes keskkomitees esitatud, oma kongressi-

saadikute söidukulud oma peale võtavad. I.P.T.T. ajutise eelarve järgi oleks 31. det. 1934 saldo ainult 17.985 austria sh. Otsustati kõik I.P.T.T. raha šveitsi pankasse panna. I.P.T.T.-t tabas veel raske löök. Veebruarikuul politsei võttis Viinis I.P.T.T. büroo üle ja andis Kristlikule P.T.T. ühingule. Rohner sõitis Viini, astudes samme büroo tagasisaamiseks, kuid tagajärjeta. Mõned tähtsamad tegelased vangistati, süüdistades neid selles, et nad 1933. a. ühingu väärtapabereid I.P.T.T. kaudu šveitsi pankasse üle on kannud. Politsei nõuab neid tagasi, kuid I.P.T.T. ei taha seda lubada. Austria ametivendade seisukord on raske. Kaitsjate palkamise võimaldamiseks neile I.P.T.T. pöörab kõigi ühingute poole toetamispalvega. Et raske on mingit kindlat toetussummat määrata, I.P.T.T. soovib ühingutele aastaseks liikmemaksuks I.P.T.T.-le 10 šveitsi centimi liikme pealt (praegu 3 senti), lootes, et kõik ühingud sellele vastu tulevad.

*

Kutseametkonna seaduse (Berufsbeamten-gesetz) maksmapanemise tagajärjel on Saksamaal ametnikke vallandatud ja pensioneeritud järgmiselt:

230 kõrgemat ametnikku = 13,2% nende üldarvust; 2000 keskmist ametnikku =

5% nende üldarvust; 1900 naisametnikku = 6,2% nende üldarvust; 3700 alamat ametnikku = 3,2% nende üldarvust.

Saksa post on võimaldanud teenistuse sõjainvaliididele. 1933. a. lõpul oli sõjainvaliidide kohtadel 5,27%, nende hulgas 72 pimedat, kes töötavad informatsioonipunktides, kirjutus- ja arvemasinatel.

Saksa post nõuab oma ametnikkudelt kiirkirja oskust. Kiirkirja peavad ära õppima kõik ametnikud, kes peale 1925. a. teenistusse on astunud ja ka need kõrgemad ametnikud, kes 1. 10. 34 veel pole 38 aasta vanused. Kantseleiametnikkudelt nõutakse kõikidelt kiirkirja oskust, 150 silpi minutis, teistelt ametnikkudelt ainult 80 silpi minutis.

*

Tšehhoslovakkia riigi- ja omavalitsuse-teenijad on ühise korporatsiooni või liidu loonud, milline ametnikkude nimel kõik mõeldud läbirääkimised peab. See korporatsioon koosneb praegu 14 liikmest, pooled nendest on ühingute esindajad, pooled valitsusparteide parlamendi liikmed. See korporatsioon asendab senist parlamendi liikmetest koostatud ametnikkude keskkomitee ja kannab nüüd Riigiteenijate komisjoni nime. Et ametnikkude esindajad Riigiteenijate komisjonis on tunnustamist leidnud valitsuse poolt, tuleb sotsiaalsüüdlikkude valitsusparteide teeneks lugeda, kelle abiga ka korda läks palkade kärpimist 50% võrra vähendada.

Postiametkonna tehnilise ühingu legevusest.

Ühingu käesoleva aasta asemikekogu mäletavasti võttis omaks vormivarustuse küsimuses põhimõtte, et riigiteenijate riidevarustuse määruse § 8. alusel tuleks varustus teenijale anda välja mitte naturaas, vaid rahas kunni selle teostamiseni võimaldada teenijale vaba rätsepa valik põhjusel, et ametkonna lepingurätsepad töö headusele sugugi rõhku ei pane. Samuti asemikekogu leidis, et ei tohiks varustuse kandaega pikendada ja et varustuse saamist tuleks laiendada ka jaoskondade juhatajatele. Edasi oli puudutatud ka vormiriiete materjali kvaliteet, otstarbekohasus kandmisel ja lõige.

Kõik need teenijate soovid anti ühingu juhatuse poolt Postivalitsusele, kes hiljuti teatas oma seisukohad ühingu juhatusele. Need Postivalitsuse seisukohad oleksid üldjoontes järgmised: „Riidevarustuse natuuras andmise asemel raha maksmist ei saa pooldada. Seda ei võimalda ka praegu maksev riigiteenijate riidevarustuse määrus, mis lubab raha maksta ainult erandjuhtudel. Raha maksmist ei saa pooldada seepärast, et siis vormi ühtlus kannatab. Hakatakse teenijale raha maksta, siis tuleb arvestada sellega, et teenijad oma varustust ettenähtud korras kandma ega ka uuendama ei hakka. Vaba rätsepa valikut pooldab Postivalitsus, kui vormivarustuse valmis-

tamine kallimaks ei lähe ja kui riie ning õmblemise raha antakse välja mitte teenijale, vaid rätsepale. Mis puutub talve- mütsi lõikesse, siis on see samasugune nagu raudteel, tollil, politseil ja kaitseväel. Kõrvalapi otsa ette tulev osa eraldatakse. Vormipalitu nõopide arvu küsimus ei ole oluline tähtsusega.“

Ühingu asemikekogu koosolekul puudutati ka varustuse väljaandmise tähtsaja küsimust, milline teenijail aasta-aastalt ikka edasi nihkub, seega automaatselt ja mitteseaduslikult pikendades varustuse kandaega. Ühingu juhatuse palub osakondi teatada, kuidas see kohtadel on korraldatud ja kas on kuulda selles asjas teenijatelt rahulolematust.

Postiteenijate kutsesühingu keskjuhatuse ja tehnilise ühingu juhatuse on tarviliseks tunnistanud tiheda koostöö loomise ja tegevuse koordineerimise meid huvitavais ühistes küsimustes. Mõlemate kutsesühingute juhatused on selle teostamiseks valinud esindajad. Jääb vaid soovida, et kohtadel mõlemate vennasühingute liikmed tihedaks seda kontakti, sest lõppude-lõpuks on siiski vaid ühenduses jõud.

Ametkonna teenistusest lahkunud juhatuse liikme V. Kohha asemele võtab juhatuse tööst osa J. Rips, kes valiti asemikekogu poolt juhatuse liikme esimeseks kandidaadiks.

Pada sõimab katelt...

Itaalia fašistliku töö ametlik häälekanaja „Lavoro Fascista“ võtab terava arvustuse alla saksa natside poolt 1. maist k. a. maksmapandud „Saksa rahvusliku töö korraldamise seaduse“. Seal öeldakse kokkuvõetult järgmist.

Saksa natsionaalsotsialism, sidudes tööliste kätest ja jalust, tõi ta ohvriks kapitalismile. Kolmas riik on ainult seda tei-

nud, et on välja lülitanud ametiühingud, kuna ta ei suutnud endiseid sotsialistlikke ühinguid ümber moodustada ega tal ei ole ka korda läinud nende asemele uusi luua. Kollektiivlepingute kaotamise tagajärjel on töö tehtud kurnamise objektiks. Saksa töö seadus on mitteaajakohane, feodaalne. Selle läbi on kõik tööliste saja-aastase võitluse tulemused hävitatud.

Ka saksa tööfrondi juhile dr. Ley'le saab osaks hinnang, mis vaevalt talle meeldib.

Sakslased ei jää vastust võlga. Sõna võtab härra Busch lehes „Der Deutsche“ ja toonitab, et Mussolini ei olevalt muud midagi kui üks fantaasiavaene G. Soreli järeleahvi. Puhast Itaalia ametiühinguline liikumine olevat ainult vaid rahva petmine. Fašism polevat kunagi võimaldanud ametiühingule vabalt areneda, kuna nendelt enesemääramise õigus on täielikult ära võetud. Lõpuks konstateeritakse järgmist:

„On üldiselt tunnustatud tõsiasi, et 13.

ametiühinguliste korporatsioonide seas suurtööstuse tööandjate korporatsioon kõige tugevam on ja domineerivad osa mängib. Härrade Benni ja Agnelli ühestainsast võimusest jätkub, et ei tohita minna üle piirist, mis tööandjad ise on tõmmanud.“

Aga üks Saksamaal mängi sedasama osa härrad Krupp von Bohlen-Halbach ja Co. Ühe sõnaga — pada siunab kahtelt, ühesugused mustad aga mõlemad. Üldiselt on muidugi väga soovitatav, et need härrad ise võimalikult rohkem enestest tõtt räägiks. See võib ajajooksul mõtlema panna nende sabassõrkijaid teistes maades, näiteks meilgi Eestis.

Oskar Nõu ametijuubel.

Tartu postkontori kantseleijuhataja Oskar Nõu pühitses 2. mail s. a. oma 30. a. ametijuubelit. Oskar Nõu algas teenistust küll juba 1901. a. Tartu postkontoris ametniku kandidaadina, kuid lahkus sealt peatselt ja siirdus eraellu. Mõni aasta hiljem ja nimelt 1904. a. nimetati ta Jamburgi postkontorisse ametnikuks, kust peale algab juubilar vormiliselt oma riigiteenistust, mis on mitmeti vaheldusrikas ja vääril tähelepanu.

Oskar Nõu kuulub nende ametnikkude hulka, kes komplitseeritud posti-telegraafi-telefoni teenistust põhjalikult tunneb.

Kuid juubilaril tugevaks omaduseks, mis teda esile nihutab, pole mitte üksnes põhjalik kutseala tundmine. Tema huvipiirkonda mahuvad ka sarnased probleemid, millistel pole mitte otsekohest sidet kutsealaga, vaid mis haaravad võimaliselt kõrgesti arenenud inimesi, kelle hulka juubilar kahtlemata kuulub. Oskar Nõu universaalsus on omistanud temale nimetuse liikuv entsüklopeedia. Ta on võtnud omaks põhimõtte, et inimene peab õppima kuni elab ja et õppimine pole kunagi hilja. Seda kinnitab ta teistele ja teostab ise. Vaatamata aastatele õpib ta praegu Tartu ülikoolis ma-

jandusteadust ja väga suure eduga, mida tõendavad sooritatud eksamid. Oskar Nõu kui intellektuaalimise lahutamata sõpradeks on teaduslikud raamatud ja ilukirjandus, kust ta ammutab elutarkust, mida kadestada on valmis igal ajal jagama sõpradega ja kaasteenijatega, kes seda vajavad. Oskar Nõu kõlbla eluvaate tuum seisab selles, et ära tee teisele seda, mida ei soovi, et sinule tehakse. Sellest kinni pidades on tema suhted kaasteenijatega ja sõpradega soojad ja armastusväärised.

Vaatamata pingutavale kutsetööle ja õpingule, jätkub juubilaril jõudu ja tahtet osa võtta ka seltskondlikust tööst. Nii nägime teda veel hiljuti postiteenijate kutseorgan. töös kaasatõmbamas.

Kuna ta valdab mitut võõrkeelt, siis on tema sulest ilmunud mõnedki artiklid rahvusvahelises postiteenijate kutseajakirjas, rääkimata Eesti riigiteenijate hääkandjast „Side'st“, kus Oskar Nõu kirjutised korduvalt on avaldamist leidnud.

Jääb südamest soovida, et juubilaril jätkuks jõudu veel paljudeks aastakümneiks elada ja töötada samas suunas ja vaimus kui seni. H—ik.

In memoriam.

Sellest on vaevalt aasta kui meie ametkonna ruumides jäi korraga tühjaks koht ühe eraldi seisva laua taga. Meie, ametnikud, ei suutnud kaua harjuda selle tühja kohaga. Olime aastate kestes näinud selle koha olevat alati täidetud. Kui vara meie ka hommikul tööle ei ilmunud, alati leidsime enne meid ametruumides istuvat ja vaikselt töötavat Johannes Pällot.

Päevast-päeva, aastast-aastasse rühkis see mees teha tööd: vaikselt, kuid andunult, tõsise inimu ja töötahtega, ei üaleski tühjalt aega raiskamas, asjatult lobisemas, vaid alati tegevuses.

Tundsin teda kui äärmiselt hellasüdamlik ja ausat inimest, kes kellelegi ei soovimud hulba, kes kellelegi kunagi ei jäänud teele ette.

Möödunud aastal jäi tühjaks ta koht töölaua taga, hiljuti jäi tühjaks ta koht ka elus. Parimais eluaastais olnud kohusetruud ametnikku ja tublit ametkaaslast ei ole enam, kuid mälestus temast ametkaaslaste südamest ei kustu nii pea...

Johannes Pällo sündis 24. II. 1898. a. Hariduse sai Rakvere linnakoolis. Alguses töötas Valga liini jaoskonnas, kust 1919. aastal toodi üle Ehitusametisse. Siin teenis arveametnikuna ja noorema raamatupidajana, kuni 4. okt. 1933. a. Aastaid võitles tubli töömees teda tabanud haigusega — tüsikusse, jätkates teenistust. Kuid vaatamata imestamisväärta tahtejõulisele vastupanule haigus arenes edasi ja kustutas visa võitleja eluküünla 23. mail 1934. a.

Leedu postiteenijate abiellumiskassa.

Leedu p.-t.-t. teenijad on asutanud abiellumiskassa, mis liigetele annab toetust abiellumise korral. Kassa liikmed jagunevad liikmemaksu ja saadava toetuse suuruse järgi kolme kategooriasse. Sisseastumismaks on 3 litti kõigil liikmeil, peale selle igakuuline maks kategooria järgi. I kat. liige maksab 2, II — 3 ja III kat. liige 5 litti. Iga liikme abiellumise puhul teised liikmed maksavad ühekordset maksu: I kat. liikme abiellu-

misel kõik kategooriad maksavad 2 litti; II kat. liikme abiellumisel: I kat. 2, II ja III — 3 litti; III kat. liikme abiellumisel: I kat. 2 litti, II — 3 ja III — 5 litti. Osavõtja peab töötama kassa liige olla vähemalt 5 aastat. Toetuse suurus: kes abiellub 6 kuu pärast, saab 25% liikmetelt kogutud summast; 1 aasta pärast abiellunud — 50%; 2 a. pärast — 75% ja 3 a. pärast — 100%. Liikmed, kes I, II või III ajajärgus abielludes on saanud vastava

% toetust, saavad 5. a. pärast veel puuduva osa 100%-ist. Näit.: 6. kuu pärast abiellunu, saades abiellumisel toetust 25%, saab 5. a. pärast veel 75%. Kes 5. a. liikmeks olles pole abiellunud ja kassast lahkunud, võib pärastisel abiellumisel siiski toetust saada.

TEADAANNE POSTITEENIJALE.

Balti Päästeselts alates s. a. 1-st juunist kuni 31. augustini võimaldab Posti-t.-t. teenijate kutseühingu liikmeile oma arikuul „Eestimaa“ — Tallinn-Rohusadama-Kuresaare-Riia liinil odavahinnalisi huvireise tingimusel, et sarnastest sõitudest võtaksid osa vähemalt kümme või enam isikut.

Sõiduhind Riiga ja tagasi maksab III kl. 7 kr. ja II kl. 13,50 kr.

Riias ööbimine on reisijale võimaldatud ka laeval 50 snt. tasu eest.

A/l. „Eestimaa“ väljub Tallinnast igal laupäeval kell 13.00, jõuab Kuresaarde pühapäeval kell 7.00, Kuresaarest väljub samal päeval kell 20.00 ja jõuab Riiga esmaspäeval kell 8.00.

Tagasisõit: Riist igal teisipäeval kell 20.00, jõuab Kuresaarde kesknädal, kell 7.00, Kuresaarest väljub samal päeval kell 18.00 ja jõuab Tallinna kell 12.00 neljapäeval.

Lähemaid teateid annavad hra K. Böstrov postalitsuses ja pr. A. Grünberg Tallinna telefonivõrgus.

Posti-t.-t. kutseühingu Tallinna osakonna juhatus.

KIRJAD TOIMETUSELE.

Palun anda ruumi järgmisele öiendusele „Sides“ nr. 2 s. a. ilmunud sõnumi kohta „Kas on kirjakorrespondentsi õige saabumisaaja kontrollimine ratsionaalsem tembeldamisest sihtasutistest“.

Postiametkonna agent, kes väljastab publikule kirja, on kohustatud enne väljastamist selgusele jõudma, kas saadeti on korras ja kas ta on õigel ajal kohale jõudnud. Ainult kirjade tembeldamisega seda kätte ei saada, sest kui kirja kohale jõudmise aega ei kontrollita kirja saabumisel, siis jääb kirja hilinemise põhjus selgitamata kuni kaebuseni. Sellepärast muudeti meil, nagu paljude teistes riikides, kirjade tembeldamine sihtpostkontoris. Meil on kõigest 120 postkontorit ja 600 postiaagentuuri; asutiste nimestikud ja postühenduste kaart on kõigile käepärast; nii ei peaks kirja kohale jõudmise aja kontrollimine kirjajandjale raskusi sünnitama ja nagu järeleparimise peale saadud vastustest näha, on kirjajandjad toodud põhimõtte nüüd omaks võtnud ja selle korralduse täitmine neile raskusi ei tee.

Tõsi on, et kirjade kohale jõudmise aja kontrollimine nõuab kogusummas veidi rohkem aega, kui tembeldamine, kuid kirjajandjad väljuvad kirjajandesse siiski nüüd varem, sest tembeldamist toimetasad kõigest üks-kaks isikut, kuna kontrollimist teostavad kõik kirjajandjad korraga. Nagu eelpool öeldud, on see kontrollimise töö tulemus palju väärtuslikum.

Öiendusteate kokkuseadmise kohta olgu öeldud, et kirja valesti sihitamisel seab kokku öienduste teate see asutus, kuhu kiri valesti sattus ja tingimata tembeldab kirja oma kuupäeva templiga. See korraldus on endiselt maksjev. Selle tõttu saab nüüd valesti sihitatud kirja lähteasutus kaks öiendusteadet, ühe asutiselt, kuhu kiri valesti saadeti ja teise teate — kirja sihtasutisest, kuhu kiri jõudis hilinemiseiga. Direktor G. Jallajas.

L. GOLDBERG

Tartus, KÜÜNI tän. nr. 6

Kõige kasulikum ostukoht

Kõiksugu hooaja

moe- ja pudukaubad

triik- ja ööpesu, plüüsh- ja viltkaabud, reisu-sumadanid, laua vahariie, naiste, meeste ja laste hommikuningad jne.

Võistlemata odavad hinnad

Tähelepanu!

Tähelepanu!

K. KONSEN

Riia tän. 18, telef. 12-85
Tartus

Soovitab oma rikkalikust laost igasuguseid

elegantseid jalanõusid

mitmesuguseis värves ja mustreis

Soodsad ostutingimused ametnikele ja organisatsioonile

KR. SAAR & Ko.

TARTUS

Raekoja t. 2, tel. 6-94

TALLINNAS

Viru t. 3, tel. 461-20

Rikkalikus valikus on meil alati laos:

HANOMAG autod

Jalgrattad: Naumann, Primus, National
Mootorrattad ja abimootorid esimese ratta jaoks, mootorratta kummid ja autopiduri linnid

Õmblusmasinad: Naumann, Pfaff, Vesta

Kirjutusmasinad: Ideal, Erika

Grammofonid ja plaadid: Homocord

Elektripirnid ja kaitsekorgid

Koorelahutajad: Vestfaalia ja kõik osad

EN GROS

EN DETAIL

Soodsad järelmaksutingimused, mõõdukad hinnad

Jalanõude kiirtööstus

„JALATS“

TARTUS

Riia ja Tähe tän. nurgal

Kõige vanem ja täielikum jalanõude kiirparandus ja tööstus. Tallutab poole tunniga. Korralik töö, hää materjal. Omanik diplomeeritud meister. Hinnad soodsad, eriti riigiteenijatele

Tööde eest täielik vastutus

M. JÄNESE SUURÄRI

VALMISRIIETE ERIOSAKOND

soovitab oma töökojas viimase moe järele
valmistatud **laitmatult istuvaid**

naiste

veluur-,
suve-,
siid-rips-,
kummi- ja
uudisena
linaseid ja
trenchcoat-

mantleid,

meeste

veluur- ja
covercoat-suve

palituid,

ülükondi, pükse, trenchcoat- ja kummimantleid
ning veekindlaid presentkuubi

Tartus,

Kaubahoov 9-10-11-12

Rõnnetraat 5-91

Asut. 1899. a.